ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 1380

6 динара

9.6.1978. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XXXIX

КОМПЛЕТАН СТРИП

КЛОПКА У МОЧВАРИ

Ripley

Веровали или не!

КОЛИБЕ У ИНДИЈСКОМ ПЛЕМЕНУ ТОДА ПРАВЕ СЕ ОД ГУСТО ЗБИЈЕНИХ БАМБУСОВИХ ШТАПОВА, И ТО БЕЗ ДИМЊАКА, ПРОЗОРА ИЛИ БИЛО КАКВОГ ОТВОРА ЗА ВЕНТИЛА-ЦИЈУ.

ЕСКИМСКЕ БЕБЕ

ЧЕСТО СУ БЕЗ ИКАКВЕ ОДЕЋЕ – НАГО ДЕТЕ МАЈКА НОСИ У КРЗНЕНОЈ КАПУЉАЧИ СВОГА КАПУТА И ГРЕЈЕ ГА СВОЈИМ ТЕЛОМ.

МОНА ЛИЗА ОД СЛОНОВАЧЕ

ГЛАВА ЖЕНЕ ИЗРАЂЕНА ОД СЛОНОВАЧЕ ОКО 920. ГОДИНЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ И НАЂЕНА САВРШЕНО ОЧУВАНА 1952. У БЛИЗИНИ НЕКАДАШЊЕ НИНИВЕ, ИМА ГОТОВО ИСТИ ОСМЕХ КАО ЧУВЕНА ДА ВИНЧИЈЕВА МОНА ЛИЗА.

АРНОЛД БЕНЕТ

(1867–1931)

БРИТАНСКИ КЊИЖЕВНИК, БИО ЈЕ НАЈБОЉЕ ПЛАЋЕНИ КЊИЖЕВНИ КРИТИЧАР СВОГ ВРЕМЕНА АЛИ ЗБОГ ТОГА ШТО ЈЕ ЖИВЕО ИЗУЗЕТНО РАСКОШНО, СТАЛНО СЕ ЖАЛИО ДА НЕ МОЖЕ ДА САСТАВИ КРАЈ С КРАЈЕМ.

БОРБЕ ЦВРЧАКА

ПРИРЕЂИВАНЕ НЕКАД У КИНИ, ЗАВРШАВАНЕ СУ ДИСКВАЛИФИКО-ВАЊЕМ ПОБЕДНИКА АКО ПОСЛЕ ЗАВРШЕНОГ БОЈА НЕ БИ ЗАЦВРЧАО.

CLADOSELACHE

ПРИМИТИВНА АЈКУЛА – НАЂЕНА У СЛОЈЕВИМА ШКРИЉЦА У СЕВЕРНОМ ОХАЈУ, БИЛА ЈЕ ТОЛИКО ДОБРО ОЧУВАНА ДА СУ НАУЧНИЦИ ЧАК УСПЕЛИ ДА ОДРЕДЕ ОД ЧЕГА СЕ САСТОЈАО ЊЕН ПОСЛЕДЊИ ОБРОК ПОЈЕДЕН ПРЕ 300 МИЛИОНА ГОДИНА.

2-26

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● прве бензинске пумпе у Немачкој постављене су 1924. године. Пре тога гориво за аутомобиле куповало се у дрогеријама и апотекама.

● жене из племена Намбас, са Нових Хебрида, када се удају (обично у 12. години) стављају тешку перику на главу и носе је дању и ноћу, све до своје смрти.

● највећа монета на свету, која је још у употреби на острву Алор, у Индонезији, је једно звоно које домороци зову „моко моко".

● совјетски научници израдили су карту сеизмички опасних зона Тихога океана. На њој је обележено 79 рејона у којима је за последњих 70 година било земљотреса. За састављање карте искоришћени су подаци геолошких и метеоролошких служби Совјетског Савеза, Сједињених Америчких Држава, Јапана, Канаде, Боливије и Кубе.

● код нас као и у већини других земаља телефонског претплатника тражимо у именику по презимену. У Бангкоку, међутим, претплатници су уведени у именик према личном име

ну. У Шпанији и већини земаља Латинске Америке, изузимајући Бразил, претплатника ћете наћи по средњем имену. Тако, на пример, ако вам је потребан телефон Хосеа Рамиреса Санчеса, наћи ћете га под Рамирес.

● војсковођа Кастручо Кастракани (1231. — 1328.) увек се борио гологлав убеђен да ће га ако носи шлем, болети глава. Али, када је био у кући, везивао је главу шаловима да не би добио главобољу.

● на улазу у најстарију библиотеку у Египту, која је саграђена 1200. године пре наше ере, писало је: „Место за исцељење душе".

● знак који је енглески писац Сомерсет Мом стављао на своје књиге и писма, налазио се чак и на његовој кући, симбол, је пореклом из Марока и значи: „Заштита од урока".

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ИДЕМ НАПОЉЕ ДА БИХ ОЖИВЕО ЈЕДНУ СТАРУ, ДОБРУ НАВИКУ!

А КОЈУ ТО?

ХОДАЊЕ!

БОЉЕ ОСТАНИ КОД КУЋЕ, УЈКА ПАЈО! ВЕТРОВИТО ЈЕ...

ПА ШТА?

ВУУШ

ХВИП

ВРУУУУМ

ГОВОРИО ЈЕ О ХОДАЊУ! **ЛЕТЕЊЕ** НИЈЕ ПОМИЊАО!

3-12

МОТОЦИКЛИСТИЧКЕ ТРКЕ НИСУ НИШТА МАЊЕ ОПАСНЕ ОД НАДМЕТАЊА БОЛИДА. НАПРОТИВ, ТРАЖЕ ОД ВОЗАЧА СМЕЛОСТ КОЈА СЕ ЧЕСТО ГРАНИЧИ СА ПРЕЗИРАЊЕМ СМРТИ.

ОЛУЈА НА

★★★★★★★★★★★★ **ВРЕМЕ НЕУСТРАШИВОСТИ**

Сниман из двадесетих година овог века када су такмичари излазили на старт поређани једни иза других групно по класама и тако кретали у размаку од неколико минута.

Био је сунчан дан, један од оних лепих какви могу бити на Јадрану. На Прелуку код Опатије маса света тискала се дуж пута да заузме што боље место одакле ће моћи да прати мотоциклистичке трке за „Велику награду Југославије" 1977. Организациони комитет учинио је све да доведе најпознатија имена. Обезбеђење стазе није било ни боље, ни горе од сличних у Европи. И такмичари су кренули... Загрмело је, а околина се проламала.

А онда, у трци класе до 50 кубика, пре уласка у једну кривину, Швајцарац Урлих Граф осетио је да га „машина" не „слуша". У том тренутку био је на правом делу стазе када се максималним гасом надокнађује време изгубљено у претходној кривини. Летећи брзином од преко 120 километара на час, мотоцикл је почео да „игра". Из гледалишта нико ништа није приметио јер су врлудања била једва уочљива. Швајцарац је у магновењу схватио да му је пукла предња гума... следећег часа се преврнуо. Све се одиграло муњевито. Мотоцикл је просто смрскао несрећног Графа пробивши заједно с њим неколико великих заштитних бала сламе поред стазе!

Гледаоци су били запрепашћени.

ЧЕЛИЧНИ АСОВИ

Ниједна техничка иновација није, ваљда, имала тако скроман почетак и толико дуго таворила да би тек после другог светског рата доживела развој достојан дивљења, као што је то случај с мотоциклом. И мада су прва конструкциона решења двоточкаша била скромна, људи се нису устезали од мотоциклистичких трка. Вожени су мотоцикли чија је брзина једва достизала 50 километара на час, али је, и поред тога. такмичарима глава стално била у торби, јер су трке одржаване на лошим друмовима и трајале по неколико часова непрекидно, па су стизали на циљ ошамућени!

Првом трком за Туристички трофеј (ТТ) сматра се она одржана 1907. године на британском острвцету Ману у Ирском мору. На том такмичењу, у стварн трци серијски произведених двоточкаша, постигнут је и први рекорд Мана: 64,042 километра на час!

Иако се држи да прво надметање мотоцикла пада у време између 1898. и 1900. године и да је ту и тамо одржавано сваке следеће године, Ман се најчешће узима за прави почетак трка. И не само то: ова, за такмичаре злокобна стаза која је до данас однела преко стотину живота (!), дуго је чинила част сваком иоле бољем возачу и била понос европских мотоциклистичких тркалишта!

У првим данима публика се толико дивила возачима да се веровало како се мотоциклистичким спортом могу бавити само издржљиви људи често називани — челичним!

Оснивањем Међународног мотоциклистичког савеза (ФИЦМ, данас — ФИМ) 1904. године у Паризу, организација и саме мотоциклистичке трке нису много напредовале. Стање се није побољшало ни до двадесетих година овог века. До душе, неколико европских држава увело је мало реда утемељивањем националног Гран прија (Велике награде), али је ефекат био мршав имајући у виду да се и даље возило по друмовима кружног система, прекривеним округлим каменом на подлози од иловаче и да је дужина стазе износила и преко 200 километара!

ЉУТА БОРБА

Највеће уважавање у тим пионирским данима уживали су возачи: Греам Волкер, Стенли Вудс, Алек Бенет, Чарли Додсон и мотоцикли **нортон, рац санбим, велокет**...

Ствари су се измениле између двадесетих и тридесетих година смањењем дужине стазе. Трке по класама брзо су се смењивале, а гледаоци живнули. Готово све западноевропске земље увеле су свој Гран при. Произвођачи мотоцикла схватили су да успех продаје серијских двоточкаша зависи од популарности тркачких. Започела је љута борба. У најатрактивнијим класама од 350 и 500 кубика

КОМЕ ТИТУЛА

Такмичење за титулу светског првака у мотоциклизму организује се у оквиру Међународне мотоциклистичке федерације (ФИМ) у коју су учлањени национални мото-савези 46 држава. Ова организација сачињава годишњи календар такмичења у који укључује одређени број трка за сваку класу мотоцикла. Брзинске трке у ствари су надметање за Велику награду (Grand Prix) појединих земаља. Најпознатије су: Велика награда Белгије, Енглеске, Холандије, Француске, Италије, Шпаније, Чехословачке, Југославије, Аустрије...

У току прошле године за назив светског првака вожено је 7 трка у класи до 50, по 12 у класама до 125, 250 и 350, 11 у класи до 500 кубика, 7 у класи приколица и 11 у издвојеној класи до 750 кубика. За победу се додељује 15 бодова. Другопласирани добија 12, трећепласирани 10, четвртопласирани 8, петопласирани 6, шестопласирани 5, седмопласирани 4, осмопласирани 3, деветопласирани 2 и десетопласирани 1 бод. Да би могао да претендује на титулу, возач мора да учествује у више од половине броја трка предвиђених календаром ФИМ-а. Светски првак се одређује за сваку класу мотоцикла, а добија збрајањем освојених бодова на тркама. Слава припада оном ко сакупи највише поена.

У 1977. године најбољи на свету били су: Ангел Нието, Шпанија (50 кубика, **бултако**), Паоло Бјанки, Италија (125 кубика, **морбидели**), Марио Лега, Италија (250 кубика, **морбидели**), Татазуми Катајама, Јапан (350 кубика, **јамаха**), Бари Шин, Велика Британија (500 кубика, **сузуки**), О Дел, Велика Британија (са приколицом, **јамаха**), Стив Бекер, Велика Британија (формула 750, **јамаха**).

ДВА ТОЧКА

И СТРАДАЊА ★★★★★★★★★★★★★★★★★★

„Нортон“ био је неприкосновен. Његовој слави највише је доприносио најбољи возач тих година Џими Гутри. Погинуо је 1937. на стази у Заксерингу освојивши претходно девет Гран прија заредом. Његов рекорд успео је да надмаши једино легендарни Ђакомо Агостини. „Нортон“ је изгубио примат. На сцену је ступио немачки BMW. Блеснуо је и DKW мотор од 250 кубика.

Трке су постајале све жешће. Ипак, европског првенства још нема. За нужду ФИМ се снашао тако што је сваке године један од националних Гран прија проглашавао трком за титулу првака Европе.

Пред сам други светски рат Италијани одушевљавају **ђилером** од 500 кубика.

Последња сезона била је 1939. године. Дошао је рат. Дошао и прошао. Опустошена Европа више је мислила на обнову него на трке. Бензин је рационалисан, а фабрике су се споро враћале са производње војне опреме на израду мотоцикла. Па, опет, трке су се одржавале и у прве три поратне године. Разуме се, на предратним мотоциклима и више реда ради. „Нортон“ је поново стао на ноге. За кратко. У класи до 500 кубика **ђилера** га је надмашила. Ни њена слава није трајала дуго; после неколико сезона барјак је преузела MV аугуста и царовала од 1956. до 1974. године. У класи од 350 кубика — краће: од 1968. до 1973. Приколичару, BMW-у не може нико ни прићи: он влада стазама преко двадесет година!

У осталим класама, са мање или више среће, дефиловали су **мондиал, NSU, кавасаки, бенели, велокет, хонда.** Данас су неприкосновени **јамаха, сузуки бултако, морбидели ...**

МОДЕРНИ ЧЕРГАРИ

Већ првих година после другог светског рата, Међународна мотоциклистичка организација увидела је да се питање званичног европског првенства више не може одлагати. На састанку у Лондону крајем 1948. пала је одлука: наредна сезона даће носиоца титуле првака, али се он неће звати европски, како се предлагало, већ — светски! Утврђена су правила и систем бодовања и 1949. године добијени први званични светски шампиони.

Нико, међутим, није могао предвидети да ће у наредне три деценије технички развитак двоточкаша довести вртоглав напредак и ентузијазам некадашњег мото-спорта уступити место мешавини мотоциклистичког надметања и уносног посла на којем многи зарађују.

Учесници мото-трка гину чешће и лакше од возача болида! Разлог је једноставан: иновације на мотоциклима су тако рећи свакодневне, такмичари техником вожње све теже држе корак с њима и зато се препуштају вратоломијама. У кривину улазе тако да им је готово цело тело извијено ван мотоцикла, једном ногом у клечећем положају којом само што не додирују тле — или на неки други начин — стално лебдећи на ивици смрти! Сматра се да је за елитног возача мотоцикла потребно 70 до 80 одсто луде смелости, а свега двадесетак или више постотка вештине.

Надница за страх учесника трке примамљива је. Награда припада тројици првопласираних и није мала. Креће се до неколико милиона старих динара, зависно од дубине џепа организатора приредбе. Сви возачи добијају накнаду за излазак на старт, такозвану стартнину, али највише новца зараде рекламирањем појединих фирми чије етикете носе на возилу, одећи, кациги... Ђакомо Агостини је постао милионер.

На трке се не прима свако. У нашој земљи возач мора прво да се докаже и покаже, обавезно као члан мото-клуба. Тек тада може да рачуна на дозволу за старт на одређеној међународној трци од Ауто-мото савеза Југославије. На трке у иностранству примају се само позвани.

Ко жели да стекне ту могућност, мора да се нађе на такмичарској листи коју једном годишње саставља национални ауто-мото савез сваке државе и достављају ФИМ-у. Организатори трка широм света имају те спискове и по њима упућују позиве такмичарима. Другим речима, ти спискови су права берзанска табла мотоциклистичких асова!

Возачи су стално на тркама — са неколико мотоцикала (најбољи имају неколико за вожњу и један за тренинг) крећу се од трке до трке као модерни чергари водећи за собом читав караван возила, а са собом породицу. Возачи од угледа и имена возе за фабрички тим. За то им, по уговору од произвођача, припада плата, мотоцикл и екипа за одржавање. Цена тркачког мотоцикла креће се од 10 до 20 и више милиона старих динара! Само један клип и цилиндар тог „монструма“ стаје и до милион старих динара! Такмичар који обећава успех може купити мотоцикл од фабрике са попустом. Аутсајдери не добијају ништа!

М. Тодоровић

ПРВИ ШАМПИОНИ

Први званични прваци Југославије у мото-тркама по класама били су:

до 50 кубика	Алфонз Брезник 1961.
до 125 кубика	Данило Ширица 1947.
до 175 кубика	Рудолф Залокар 1926.
до 250 кубика	Антон Уроић 1926.
до 350 кубика	Антон Штрбан 1926.
до 500 кубика	Антон Штрбан 1925.
са приколицом до 1200 кубика	Валтер Стуци 1927.

Најбољи „приколичар“ који се икад појавио на домаћим тркачким стазама свакако је Бошко Шнајдер. Он је био толико премоћан да је од 1964. до 1967. возио искључиво на међународним тркама, а на нашим учествовао — ван конкуренције!

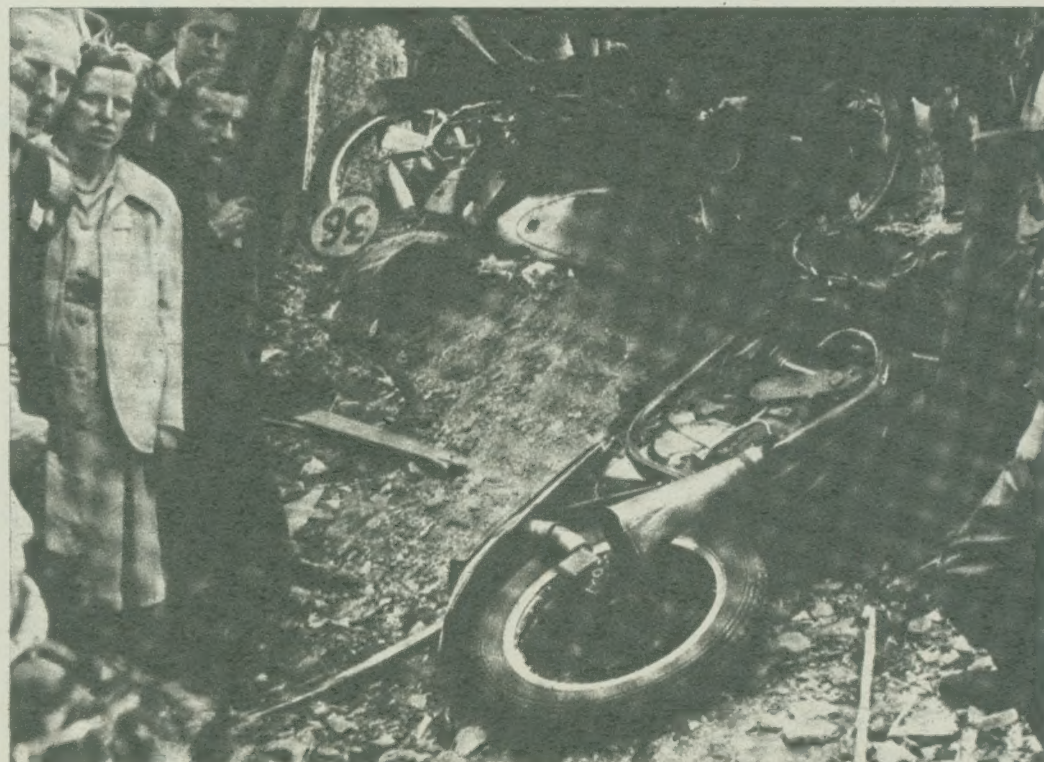
11 НА ЦИЉУ

Мотоциклистичке трке у нас у оквиру ауто-мото друштва зачеле су се оснивањем мото-клуба „Илирија“ у Љубљани који је организовао прво такмичење на путу Подлипа — Смречје. Било је то 29. августа 1920. године. Машине нису стартовале по кубикажи, већ у групама по снази мотора. У првој скупини вожени су мотоцикли са мотором од око три, у другој од три и по и у трећој од шест коњских снага! Укупно је стигло на циљ 11 такмичара! Максимална брзина кретала се између 70 и 80 километара на час! Победник прве групе био је Кордан из Церкнице на **пуху**, друге Сотлер из Загреба на **бјанкију**, а треће и најатрактивније — Барешић из Љубљане на **вандереру.**

Године 1929. у Загребу је формиран Први хрватски мото-клуб. За такмичење је коришћен хиподром на Чрномерцу, кружна стаза дугачка 804,5 метара. Две године касније, 24. јуна 1923. основан је и први Српски ауто-клуб у Београду.

„Илиријини“ возачи били су Виктор Барешић, Радо Хрибар, Рудолф Залокар и други. У Хрватској су били на гласу Руперт Сотлер, Антон Штрбан, Антон Уроић и Владимир Јакушић, а у Београду Бора Мицић, Војин Иванишевић, Радован Стајић, Миле Богосављевић ...

Несрећа није редак призор на мотоциклистичким тркама. Ова се догодила на белгијском Гран прију 1950. године.

ДВОРЦИ ДУБРОВАЧКЕ ВЛАСТЕЛЕ 2

ДВА ЛИЦА ЈЕДНОГ ДВОРЦА — Мада без крова и данас потпуно запуштен, дворац породице Лазаревић несумњиво представља један од бисера Ријеке дубровачке. Зидан је по узору на старији тип летњиковца: у приземљу се налази хол засвођен укрштеним сводовима, са собама са стране. Највећи део намештаја био је направљен од белог камена. Све донедавно у једној од соба на спрату налазио се орман за посуђе од изрезбареног белог камена с умиваоником за прање руку. Посебна занимљивост дворца Лазаревића је у томе што је имао две различите фасаде: источну, у стилу ренесансе и западну, у стилу готике.

ТРИ СВОДА НА СТРМИНИ — Вила „Натали" налази се у грушкој луци. Саграђена је на доста стрмом терену па су због тога просторије у приземљу знатно мање од оних на спрату. Са своја три свода ослоњена на масивне стубове и угаоно изведеним лођама, дворац се по свом изгледу издваја од осталих дубровачких летњиковаца.

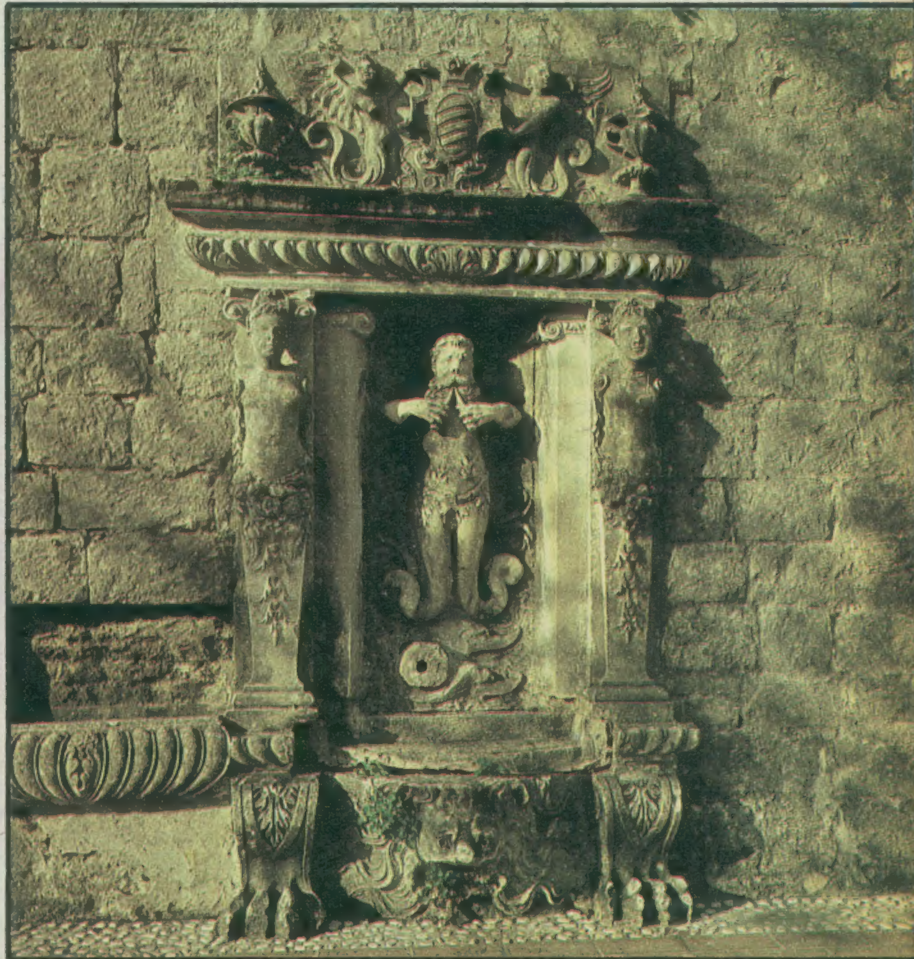
ТЕРАСА ЗА БАЛОВЕ — На самом улазу у Груж, недалеко од обале, лежи један од најстаријих дубровачких летњиковаца. Подигла га је породица Градићи за коју стари записи кажу да се доселила у Дубровник крајем 11. или почетком 12. века. Један од њених предака био је војвода и доглавник зетског владара Бодина. Занимљиво је да се ова породица вековима одржала: њен последњи потомак, Балдо Градићи, умро је после II светског рата. Летњиковац, грађен у доба кад у Далмацији већ почиње да се осећа утицај готике, богато је украшен архитектонским детаљима. Тераса која се види на слици, лежи изнад пространог арсенала и на њу се излази из просторије на првом спрату. Некада су на њој, у летње вечери, Градићи приређивали пријеме и балове.

Камене лепотице

САСТАЈАЛИШТЕ ПЕСНИКА И МИСЛИЛАЦА — У срцу Ријеке дубровачке, крај рушевина дворца Ивана Гундулића у којем је песник спевао „Османа", налази се највећи и најмонументалнији двор дубровачки. Саградио га је Иво Соркочевић Сорго. Централни део зграде знатно је страдао приликом бомбардовања у II светском рату али је касније обновљен. С источне стране дворац краси кула, која је својевремено служила за осматрање и одбрану од гусара. Дворац Сорго је током многих векова био састајалиште песника, филозофа и мислилаца. Поуздано се зна да је у њему 1747. године своја филозофска схватања излагао и Руђер Бошковић. Посебну занимљивост дворца представља ниша, саграђена тако да ју је веома тешко уочити, па се претпоставља да се у њој налазила нека омања соба за тајне састанке.

ФОНТАНА УГРАЂЕНА У ЗИД — Ренесансна фонтана, уграђена у зид дворца, украшена је мотивима морских божанстава и представља ретко очувани примерак вртних украса. Врт дворца Сорго је исто тако занимљив: у њему су могле да се пронађу најређе врсте винове лозе и разноврсно тропско биље и воће. Красила су га и два огромна рибњака.

БУНАР У КУЋИ — Дворац Боздари по својој архитектури припада старијем типу дубровачких летњиковаца. Грађен је на правоугаоној основи. У главној дворани, у приземљу, налази се отвор за захватање воде која се налазила у цистерни смештеној испод пода. Вероватно је да се због тога у доњим просторијама осећала влага па су станари дворца углавном користили собе на спрату. На слици у углу види се портал дворца Боздари, који је током времена доживео разне измене па тако данас делује помало пренатрпано и нимало у складу са основном архитектуром дворца.

Текст и снимци: **М. Вујовић**

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

СЛЕПА ВОЖЊА

СВЕТ ОКО ЊЕГА ОДЈЕДНОМ ЈЕ ИШЧЕЗАО. МОГАО ЈЕ САМО ДА ПРЕКО РАДИЈА УПУТИ ПОЗИВ ЗА ПОМОЋ . . .

Огромни четрдесеттонац јурио је као стрела правим ауто-путем, брзином од преко 100 км на ст.

За Франциса Гилмора из Гранд Рапидса, у Мичигену, то је била само једна од уобичајених вожњи. Са искуством дугим хиљадама километара седео је мирно за управљачем.

Канзашки пут — један од најоптерећенијих у САД — приморавао

Да се ту није нашао и Ренди Џонс све је могло да се заврши кобно.

га је да, пазећи на растојање, вози за колима која су се налазила испред њега.

Да би одржао будност одлучио је да се прикључи на једну од оних станица за возаче чије су емисије биле испуњене извештајима његових колега о стању на путевима, густини саобраћаја и повремено — извештајима о несрећама.

Та одлука неколико тренутака касније спасла му је живот.

Уместо друге, сиве асфалтне траке и хаубе камиона одједном пред собом више није видео ништа.

Очајнички позив

Грчевито стежући управљач седео је у потпуном мраку. Знао је да не сме да уради ништа нагло — ни да кочи, ни да скрене лево или десно. Све то само би могло да се заврши кобно. А грдосија је настављала да јури.

У колима иза његових седео је тридесетогодишњи Ренди Џонс, тр-говачки путник из Вичите, у Канзасу. И он је слушао исту станицу.

А онда је приметио да се нешто чудно дешава са возилом које је следио. Грдосија је почела да кривуда. Следећег тренутка Џонс је преко радија чуо очајнички глас:

— Помозите ми! Помозите ми! Ослепео сам! Овде Гилмор, камион 8380 АК. Канзашки ауто-пут . . . У помоћ!

Драма

У очајничком напору да спречи несрећу која би на овако оптерећеном путу могла да буде страшна, ослепели Гилмор укључио је свој радио-одашиљач. То је било једино што је могао да уради и сада се надао да ће неко моћи да му помогне. Није ни слутио колико му је помоћ близу.

Џонс је одмах реаговао. Укључио је радио и почео да зове:

— Гилморе 8380 АК! Чујем вас. Налазим се иза вас. Слушајте ме! Ја ћу вас наводити. Примате ли ме?

Све поруке су прекинуте док је стотину возача напето слушало драму која се одигравала ту негде на путу. Чули су како је Гилмор одговорио:

— Слушам вас. Пријем.

А онда се Џонс тихим гласом обратио слепом возачу:

— Гилморе, отишао си мало улево. Дај благи десни и држи тај правац. Када је нешто касније угледао знак за проширење на путу Џонс се поново обратио Гилмору:

— Лагано смањуј брзину. Приближавамо се проширењу.

Брзина грдосије почела је да се смањује.

— Сада почни да скрећеш десно, само опрезно. . .

Теретњак се све више примицао ивици пута. Неколико тренутака касније Гилмор је под точковима осетио меку подлогу проширења.

Само сан

Последња порука коју је Џонс морао да упути гласила је:

— Исправи га сада. Пријем завршен.

Брујање мотора је замрло. Несрећа је била избегнута.

Гилмора су сместили у болницу.

Његова жена Џоана седела је поред њега када је први пут кихнуо — и убрзо прогледао.

— Неколико пута је снажно кихнуо. Осећао је јаке болове у глави и непрестано је затварао и отварао очи. Могао је да види — испричала је касније.

— Надао сам се да не сањам, да се нећу пробудити и поново око себе угледати само мрак.

Није био сан. Пет дана после драме која се, на сву срећу, завршила без последица, Гилмору се заиста повратио вид. Лекари кажу да се, вероватно, радило о стресу — једној врсти „хистеричног слепила" која је могла да траје неколико недеља или месеци.

Недељу дана касније Гилмор је могао да види Ренди Џонса и да му захвали зато што му је спасао живот.

М. И.

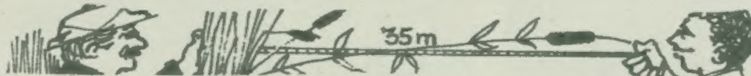
Четрдесетдвогодишњи возач Францис Гилмор дугује свој живот радио-апарату који му се налазио у колима.

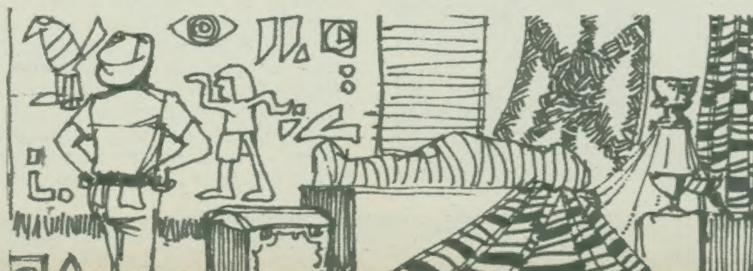
Четрдесетотонац у пуној брзини почео је да кривуда

* * * * * * РЕКОРДИ * * * * * *

- **Највећи цвет орхидеје, пронађен у тропским крајевима Америке, припадао је врсти Srlenipedium caudatum: имао је у пречнику 92 сантиметра, док је дужина латица износила 92 сантиметра.**
- **Постоји 45 врста бамбуса. Неке од ових биљака невероватно брзо расту, па чак и читавих 91,5 сантиметара на дан, односно 0,00003 километра за 24 часа. Највећа стабљика бамбуса која је икада одгајена израсла је у једној ботаничкој башти, у држави Шри Ланка, а била је дугачка — 35 метара.**

- **Највеће и најтеже корњаче живе у Индијском океану, а припадају врсти Geochelone gigantea. Код острва Алдабра, 1847. године, ухваћена је једна која је била тешка читавих 400 килограма.**
- **За време операције на срцу, извесном Варену Џуричу који је боловао од хемофилије дато је 1970. године 1364 литара крви, помоћу трансфузије.**
- **Иако је нормално да телесна температура износи 36,5 степени Целзијуса, некој жени се 1970. године повећала до читавих 44,4 степена Целзијуса. Остала је у животу пошто је примила инфузије прокаинамида.**
- **Када је 1927. године умро Норвежанин Ханс Лангсет, имао је браду дугачку 5,33 метра.**
- **Најстарије таписерије, направљене између 1483. и 1411. године пре нове ере, пронађене су у гробници фараона Тутанкамона.**

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

КРВАВИ БАНКЕТ НА БРЕГАЛНИЦИ

— ГОСПОДИНЕ ЂЕНЕРАЛЕ, У МОЈИМ РЕДОВИМА ИМА ЈОШ 2 600 ЉУДИ! — РАПОРТИРАО ЈЕ ПОТПУКОВНИК РИСТИЋ. ДВА ОФИЦИРА ГЛЕДАЛА СУ СЕ ДУГО И НЕМО: У ЈЕДНОЈ НОЋИ, У МУЧКОМ НАПАДУ, ИЗГУБИЛИ СУ 1 400 БОРАЦА!

Чим су у I балканском рату поразиле Турску, савезнице Бугарска и Србија закачиле су се око поделе плена, око „спорне зоне", оног дела македонске територије који је требало поделити после победе. За Бугаре је „спорна зона" била онај део Македоније који је по Уговору о пријатељству и савезу требало да припадне Србији, а за Србију читава Македонија.

Аустро-Угарска, потпомогнута Немачком, настојала је да разбије Балкански савез и тако паралише руски утицај на Балкану, па је подржавала Бугарску и подстицала је да не одустане од шовинистичких великобугарских захтева.

Русија је желела да очува Балкански савез као препреку аустроугарском и немачком надирању на Балкан према Солуну и Дарданелима.

НАРЕДБА ГЕНЕРАЛА САВОВА

Тридесетог маја 1913. године у Лондону је потписан мировни уговор с Турском. Руски цар је једном клаузулом одређен да буде арбитар у спору између Срба и Бугара.

Петнаест дана касније помоћник главног команданта бугарске војске, дивизијски генерал Савов издао је наређење II и IV армији да између 29. и 30. јуна изненадно нападну српске трупе на Брегалници.

Два дана доцније генерал Савов је потписао једну другу наредбу која недвосмислено говори о бугарском издајничком удару:

„Главни штаб, Софија, 17. јуна, 3 ч. поп.

Ранијом наредбом ја сам издао заповест IV армији да продужи кретање напред, а II армији да се по довршеној операцији прикупи код Чајези на означеној линији ради напада на Солун.

Господа команданти армија водиће рачуна о томе да се операције против Грка и Срба врше без званичне објаве рата и да су диктиране следећим важним разлозима:

1) Подићи што више морал наших трупа и учинити да наше бивше савезнике сматрају непријатељима.

2) Претњом објаве рата међу савезницима нагнати руску политику на решење питања, што ће отклонити одуговлачење.

3) Страховитим ударом којим ћемо нанети савезницима нагнати их да буду помирљивији.

4) Пошто тражимо територије које су сада у њиховим рукама, то оружјем заузети што више тога земљишта у чему ћемо успети пре него што интервенција великих сила учини крај нашим операцијама; пошто та интервенција може да наступи сваког часа, дужност вам је да радите брзо и живо. . .

Помоћник главног
команданта дивизијски
генерал Савов"

Тако је с нескривеним цинизмом у званичном документу поверљиви човек цара Фердинанда фон Кобург-Гота издао наређење за почетак једног крвавог и врло прљавог рата.

ПОКОЉ ПОСПАНИХ

Код Штипа бугарске трупе је од српских раздвајала река Брегалница, а спајао их мост преко ње, са стражама на свакој страни.

У недељу 29. јуна бугарски мајор је у свечаној униформи прешао мост и обратио се српском стражару:

— Молим те, братко, да ме одведеш до твојих официра на Јежевом пољу!

Војник позва командира страже и мајор с њим оде у Јежево поље.

— Господо и браћо! — поклонио се мајор српским колегама. — **Дошао сам да вас позовем на банкет. Не треба више да се бојимо рата. Руски цар ће одлучити. Дозвали смо и фотографа да нас слика за успомену на овај срећан тренутак!**

Српски официри су прихватили позив.

Шта се збило на банкету записао је дипломирани правник, резервни капетан Јанко Топаловић:

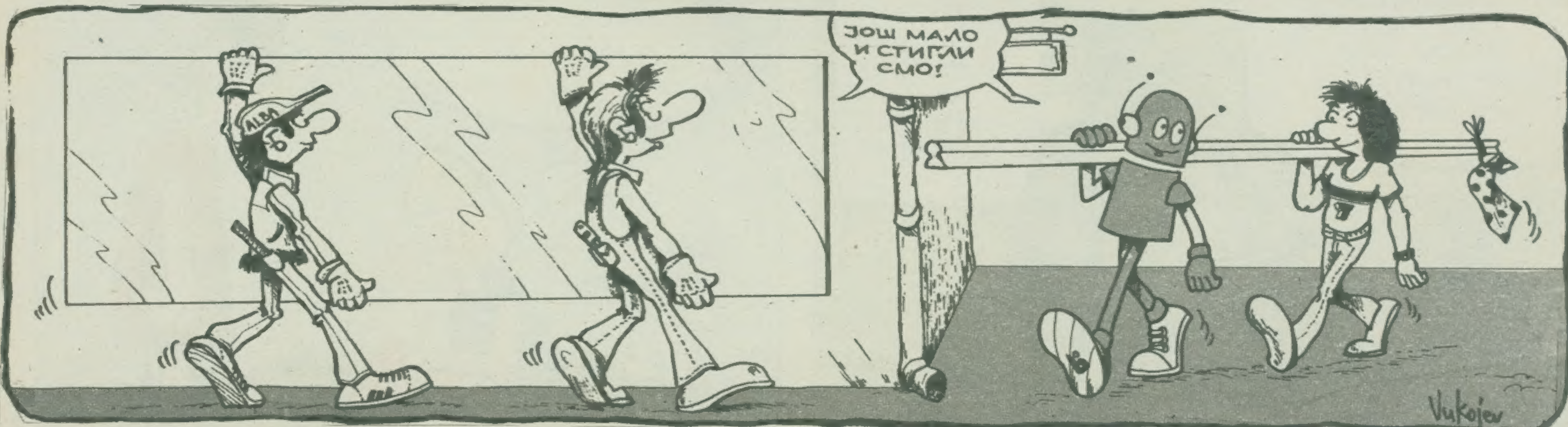
„Сликали смо се заједно, али смо ипак приметили да су бугарски војници, док смо се ми гостили, извлачили сандуке муниције на врхове источно и западно од Штипа.

Нисмо поклањали пажњу њиховом одлажењу и враћању, јер су нам наши бугарски другови читали но вине: с једне и с друге стране се веровало, изгледа, у цареву арбитражу.

И ноћ нас затече на овој пријатељској прослави.

Враћајући се, обишли смо наше предстраже дуж Брегалнице. Наша су три пука била на предстражним положајима на пет километара од реке, а двадесет четири километра испред

ШРАФКО

дивизије. Све је мирно спавало у логору.

Око поноћи страже са супротне стране дадоше знак неког комешања. Мајор Васић, пробуђен, није томе поклањао пажњу.

Изненада, у ноћи, с брда, на десет километара у дужину, разлеже се страшни пушчани прасак, праћен хиљадама узвика:

— Ура-аа! Ура-а-а!

Две бугарске дивизије беху прешле реку. Иза њих је војна музика бесомучно свирала ратне маршеве. Као да су навалиле татарске хорде!

Непријатељ је изванредно познавао све тачке на нашем фронту.

У тим првим тренуцима страшан покољ поспаних. Морали смо се повлачити журно. Поједини војници су се трчећи верали на висове да запале ватре и тако даду знак за узбуну позадини...“

Тако је почео II балкански рат.

ПОСЛЕДЊИ СЕ БАЦИО НА БОМБУ

Тридесет шест топова је изненадном убиственом ватром тукло поспали логор код Брегалнице. Српски војници били су принуђени да се повуку, остављајући рањенике од којих касније нису ниједног затекли живог.

Те ноћи Бугари су се обилато служили лукавствима. У општем кркљанцу у ноћи викали су — „Не пуцајте, Срби смо!“ — па се користили забуном да побију противнике. Понегде су махали белим барјачићима и дизали руке увис, па се онда изненада бацали на земљу, а други Бугари, дотад сакривени иза њих, плотунима су тукли збуњеног непријатеља.

Кад је свануло српски редови се средише некако, збише се и на јуриш повратише једну отету батерију.

Страховито клање трајало је неколико сати. Шести пук чији официри беху гости на бугарском банкету, претрпео је велике губитке.

Прва чета IV батаљона изгинула је до последњег човека. Последњи борац, каплар резервиста, бацио се на активирану бомбу да не би жив пао непријатељу у руке.

Командант VI пука пуковник Ђура Ђокић био је рањен. Командант батаљона Милан Васић, Сава Матић и Милан Томић су убијени.

Шести пук није одступио. Војници су били сувише огорчени због мучког напада да би чували животе. После завршене битке, кад су нападачи били одбачени, потпуковник Ристић је муклим гласом рапортирао команданту дивизије, генералу Јанковићу:

— Господине ђенерале, у мојим редовима има још 2600 људи!

Два официра гледала су се дуго и немо.

У једној јединој ноћи, у мучком нападу између 29. и 30. јуна 1913. године, VI пук је изгубио 1400 војника и официра! А. Радаковић

УЗБУНА У МАНИЛИ

ИЗГОРЕЋЕШ ЖИВА!

ПУНА ДВА ДАНА ПОЛУДЕЛИ МЛАДИЋ ДРЖАО ЈЕ НА НИШАНУ ГРУПУ ОД ЧЕТРНАЕСТ СЛУЖБЕНИКА ПРУДЕНШЛ БАНКЕ НА ФИЛИПИНИМА. А ОНДА ЈЕ, ЗАПРЕТИВШИ МЛАДОЈ ЖЕНИ КОЈА ЈЕ ОЧЕКИВАЛА БЕБУ, НАЧИНИО КОБНУ ГРЕШКУ...

Држећи уперен револвер у четрнаесторо мушкараца и жена који су се преплашено збијали једно уз друго, разроки младић викао је промуклим гласом:

— Добро је, сасвим је добро, народе! А сад да поновимо још једном иначе ...

Покрет који је начинио недвосмислено је указивао на шта мисли.

По десети пут те ноћи просторијом је одјекнула „Ноћна тишина“ певана храпавим, промуклим, дрхтавим гласовима талаца, заточених у локалној банци.

Моје име је Ролан!

Тешко искушење хора — састављеног искључиво од службеника банке — који је певао под претњом револвера — почело је у уторак, 20. децембра прошле године у 10 часова и 45 минута. Тада је, наиме, тридесетогодишњи Фил Брило упао у шалтерско одељење и, уперивши револвер у главу једне од службеница, затражио да му преда сав новац.

Брило, пропали студент и човек који целог живота није умео да нађе себе, радио је као касир у кафетерији у америчкој морнаричкој бази у Сјубик Беју на Филипинима. По вештини којом је баратао новцем био је познат не само тамо где је радио већ и оближњој филијали Прудентшл банке у коју је, послом, често свраћао. И баш то, што је често долазио, помогло му је да готово без икаквих тешкоћа спроведе свој план у дело.

Брило је за напад изабрао време кад је знао да у банци углавном нема ниједне странке. Тиме је обезбедио пола успеха. А кад се већ једном нашао унутра, наредио је запрепашћеним службеницима да закључају улазна врата и предају му кључ.

— Моје је име Ролан! — изјавио је машући при том револвером. **— Желим да ми предате сав новац који се налази овде!**

Показао је затим револвером на директора филијале Никомедеса Вилалуза и наредио му да телефонира стражи на улазној капији у бази и обавести је о заузимању банке. Ова је, наравно, о томе одмах обавестила вицеадмирала Хантигтона Хадиста који је базом, удаљеном 120 километара од Маниле, командовао тек недељу дана. Да се ради о умно поремећеном човеку, команданту је одмах било јасно: како би иначе могао објаснити поступак човека који је држао на нишану четрнаесторо људи, претећи све време да ће темпираном бомбом дићи зграду у ваздух?

И док се вицеадмирал саветовао са својим официрима шта да предузму, напетост у банци је све више расла. И Брило јој је подлегао. Његово понашање је све више показивало знаке лудила.

Чаша је препуњена

Нико у банци те ноћи ока није склопио. Једна од службеница, која је иначе била у четвртом месецу трудноће, била је на ивици нервног слома.

И сам почевши да губи нерве, Брило је телефоном захтевао да се припреми хеликоптер који ће га превести до непознатог одредишта. Заузврат, обећао је да ће ослободити три таоца.

А одмах затим, да би показао да с њим нема шале, наредио је благајници Коринти Карабејо да запали три вреће пуне новчаница.

— Послаћемо му хеликоптер, као што је тражио! — наредио је Хантигтон Хадист пошто је обавештен о овом Бриловом „самодоказивању“.

Међутим, кад се по његовој жељи хеликоптер тачно у 10 часова пре подне појавио изнад зграде у којој је била смештена банка, Брило је променио мишљење. Затражио је да се летелица врати.

У следећа 24 часа још двапут се поновило исто: једном у два по подне, а други у 5,30 наредног јутра.

У среду ујутро Брило је већ готово сасвим изгубио контролу над собом

Почео је да прича неукусне вицеве и шале. Четрнаесторо гладних, уморних и жедних људи покушавало је на силу да се насмеје не би ли га одобровољило.

У 10 часова и 45 минута, тачно 48 сати од тренутка кад је ступио у банку, Брило је начинио фаталну грешку: изненада, зграбио је службеницу која је очекивала бебу и, наслонивши револвер на њен стомак, заурлао:

— Запалићу те живу!

Ове речи препуниле су чашу жучи измучених заробљеника. У њима као да су попустиле кочнице страха које су их до сада држале потпуно парализане. Књиговођа Франциско Вито зграбио је бомбу и завитлао је преко глава осталих кроз прозор. Остали мушкарци, њих деветорица, у тренутку, као по команди бацили су се на свог мучитеља. Страх, бес, мржња, сад су провалили из њих.

Изненађен, Брило је за тренутак остао скамењен. То је искористио директор Никомедес Вилалуз и покушао да му отме револвер. Међутим, Брило га није испуштао. У гушању које је настало револвер је опалио и метак се зарио у главу полуделог Брилоа. Два часа касније умро је у болници, не долазећи свести.

О. В.

ЧОВЕК КОЈ… ПРОЖИВ… ПРОШЛО…

ПОСЛЕ МНОГИХ СМЕЛИХ АВАНТУРА, РИЧАРД ХЕЛИБЕРТОН ЈЕ ЈОШ ЈЕДНОМ ЗАПАЊИО ЈАВНОСТ: РЕШИО ЈЕ ДА, НЕ ОБАЗИРУЋИ СЕ НА АЛИГАТОРЕ, ПРЕПЛИВА ПАНАМСКИ КАНАЛ, ДУГАЧАК 81,5 КМ.

Један од најсмелијих подухвата овог авантуристе било је уздужно преплививање Панамског канала.

Шта ћеш да радиш кад одеш из Пристона? — упитао је отац вредног и послушног сина.

— Бићу луталица, оче! — одговорио је Ричард Хелибертон. И заиста, ове речи су биле увод у најнеобичније авантуре нашег века.

Ричард је постао нешто као суперлуталица: до краја живота крстарио је светом, поносан као да је баш он био власник оних чувених чизама од седам миља. Где год га је машта вукла, ишао је — неуморно трагајући за узбудљивим доживљајима.

ТО МОГУ И ЈА!

Хелибертон је рођен 9. јануара 1900. године у Мемфису, држави Тенеси, у САД. Био је дете прилично имућних родитеља који су га васпитавали строго конвенционално. У школи је био миран и марљив, волео је да пише и нико није могао ни да наслути да се у њему крије жудња за путовањем. Тек што је навршио 23 године, о њему је већ причала читава Америка. За мање од две године, обишао је више од пола света, што није било нимало лако. Ишао је пешице, бициклом, фургонима, на отвореним палубама старих бродова — од Европе до Јапана. На овом путу упознао је Средњи исток, Индију, Кину, Русију, Индокину и Индонезију.

Није само његова незасита жеља за путовањем учинила да постане познат. Оно што је на тим путовањима радио такође је својеврсно и занимљиво — у њему је горела жеља да понови подвиге других. Тако је постао познат као „човек који је проживео прошлост". И уопште, било шта занимљиво да је неко учинио, Ричард Хелибертон је желео да то понови — да би могао да каже како је и он то постигао.

ПРВИ НА ФУЏИЈАМИ

Све је почело са планином Матерхорн у Швајцарској која је прилично изазов чак и за искусне планинаре. Путујући Швајцарском 1921. године, Хелибертон се зауставио у Зермату и дуго посматрао овај негостољубиви гребен. Сетио се да је као дете читао о њему и да се дивио онима који су успевали да га освоје. И тако је дошао на идеју да и он постане један од Матерхорнових освајача.

Купио је само најеопходнију опрему која је требало да му олакша ово застрашујуће успињање и повео два водича. А онда, рано једног јутра, кренуо је да се суочи са планином. Што је више напредовао, све је било теже, али он није хтео да се преда и призна пораз. Није се обазирао ни на каква упозорења — ни онда кад је, у једном тренутку, изгледало да је трагедија неизбежна. Стигао је на врх за нешто више од 20 часова.

У Египту је доказао да неки његови потези могу да имају и романтичан призвук. Годинама пре тога пињио је у слике Кеоп-

Хелибертону је пошло за руком и да пређе Алпе на слону, али не без незгоде: слона је на том путу ујео пас.

...И ЈЕ ...ВЕО ...ОСТ

сову пирамиду и дивио се њеној велелепности. Његови дечачки снови одвели су га на врх ове пирамиде где је провео ноћ чекајући да доживи лепоту египатског праскозорја.

Јануара 1923. нашао се у Јапану и изазвао подсмехе Јапанаца тврдњом да се тек вратио са врха Фуџијаме. Говорили су му да је то немогуће, јер нико до тада није освајао Фуџијаму у зимским месецима. Показао им је фотографије са врха планине и брзо их разуверио.Јапанци су остали запрепашћени.

Да би остварио дечачке снове, Хелибертон се попео на Велику пирамиду и ту провео ноћ у очекивању доживљаја лепоте египатског јутра.

КЛАЊАЊЕ БОГОВИМА

Две године касније Хелибертон је кренуо у нову авантуру, овог пута с намером да на свој начин доживи и проживи прошлост. Грчка митологија га је одушевљавала још од најранијих дана и у мислима је сачувао детаље десетогодишњих Одисејевих лутања. Поставио је себи за циљ да посети сва места која је обишао Одисеј на свом прадавном путовању

Тако је и било, и више од тога: пошто је знао да Олимп у Грчкој сматрају светом планином на којој су живели богови, одлучио је да се попне на Олимп и поклони се њиховој успомени.

Пажњу је затим усмерио на мореуз Дарданеле који дели Европу од Мале Азије. Према легенди, Леандер је препливао канал да би се састао са вољеном Хером. Познати писац Бајрон био је први Енглез који је то стварно и учинио па је Хелибертон наумио да буде први Американац у тој улози. Не обазирући се на вероватноћу да може бити осумњичен као шпијун и убијен, јер је у околини било неколико војних постројења, он је још једном одлучно кренуо у сусрет узбуђењима.

У ЖРТВЕНОМ БУНАРУ

Његову пажњу је затим привукао Нови свет. Године 1928. упутио се у Централну и Јужну Америку — стазама конквистадора — у пределе где су некад обитавале у то време још тајанствене цивилизације.

У Чичен Ици, у Мексику, људи су се пред њим панично разбежали. Кад се нашао на познатом Жртвеном бунару у који су у давна времена бацани људи, Хелибертон је закључио да би било занимљиво да провери како је изгледало последње путовање жртвованих. Без оклевања је скочио у бунар, на запрепашћење мештана који су се још више узнемирили кад су га угледали како исплива и успиње се на стрму обалу.

Била је то играчка у поређењу с његовим следећим подвигом: одлучио је да преплива Панамски канал дугачак 81,5 километар. То није било нимало лако због многобројних устава у каналу, да не говоримо о алигаторима који су миљели на све стране. Али, Хелибертон је био упоран и — успео је.

Тако се 1935. појавио на страницама штампе. Баш тада одлучио је да крене стазама Ханибала који је пре више од 2000 година превео Картагињане на њиховим ратним слоновима преко Алпа, на путу за Италију коју је намеравао да освоји. Хелибертон је набавио слона и кренуо преко Алпа. Успео је и овог пута. У ствари, наумио је да постигне и више од Ханибала — да стварно уђе у Рим. Вероватно би то и учинио да је слон био издржљив као његов јахач: прво га је ујео пас а затим су му и стопала омекшала тако да је морао да га врати у зоолошки врт.

Ко зна шта би све још пало на ум Хелибертону да га нису заинтересовале кинеске џунке (врста брода). Сама уметност конструисања џунки необично га је одушевила па је себи саградио једну и назвао је „Морски змај". Намеравао је да с њом преплови од Хонгконга до Сан Франциска.

Међутим, после скоро месец дана проведених на мору, срећа му је окренула леђа. Било је то 24. марта 1939. Последња радио-порука са његове џунке најављивала је долазак јаког невремена. Нико је више није видео.

Д. В.

Последња Хелибертонова авантура почела је кад је у џунки запловио из Хонгконга пут Сан Франциска. После месец дана изгубио му се сваки траг.

ИЗУМИ КОЈИ ТРАЈУ

ЗВОНА, ЈОШ ИЗ ВАВИЛОНА

ЗВОНА СУ ОДЈЕКИВАЛА НА ПОГРЕБНИМ КОЛИМА АЛЕКСАНДРА ВЕЛИКОГ, НА НОГАМА СКУПЉАЧА КУЖНИХ ЛЕШЕВА, НА ОДОРАМА КИНЕСКИХ СВЕШТЕНИКА КОЈИ СУ РАСТЕРИВАЛИ ЗЛЕ ДУХОВЕ, НА ВРАТУ ОВНА ПРЕДВОДНИКА ...

»Цар звоно« највеће је на свету

Стара народна прича о мачки коју су мишеви надмудрили везавши јој звонце за реп тако да на време могу побећи, звучи заиста наивно у поређењу са окрутном домишљатошћу старих Римљана из Плутархове књиге „Брутов живот". Они су године 42. пре нове ере заузели малоазијску област Ликију кроз коју протиче река Гзантус. Да би спречили сваког ко покуша да преплива реку и тако побегне, они су у њој разапели мреже које су повезали са звонцима!

То лукавство показује и да се две хиљаде година пре нас звоно и те како користило. Оно је, у ствари, још много старијег порекла! Али, временом се мењала сврха у коју су га људи користили.

ЗА ПТИЦЕ И — МРТВАЦЕ

Најстарије пронађено звоно потиче из Вавилона, а старо је преко три миленијума. Међутим, научници сматрају да су све велике древне цивилизације — кинеска, јапанска, бурманска, индијска, египатска и остале — знале за звона и звонца. Само она нису била увек слична данашњим. На Истоку су махом имала облик који се развио у оно што зовемо гонг: тањирасту металну плочу у коју се удара батом.

Стари Грци оставили су нам доста писаних трагова о звону. Еурипид и Аристофан спомињу их у својим драмама, а Федар у баснама. Римски песници Овидије, Тибул и Марцијал, као и историчари Страбон и поменути Плутарх такође пишу о звонима, а исто и јеврејско-римски писац Флавије Јозеф. Он је забележио да је велики цар Соломон „који је владао од 974. до 937. године пре нове ере на крову свога храма држао златна звона која су терала птице"!

Нама данас још чуднији може бити обичај Етрураца који су гробницу свога краља Ларса Порсене из 6. века пре нове ере украсили — звонцима. Она су одјекивала и на погребним колима која су Александра Македонског возила до „вечног боравишта". Још један грчки историчар, Херодот, описао је део посмртне церемоније у старој Спарти, кад умре краљ: улицама овог ратничког града тада би пролазила жена звонећи ручним звонцима.

У другом грчком полису, Атини, ручна звонца користила су се у друкчије сврхе. Тамо су их носили свештеници храма богиње Сибиле, „мајке свих богова". А један од највећих римских царева Октавијан Август, који је живео од 63. године старе ере до 14. године нове, желео је да испред Јупитеровог храма у Риму буде окачено звоно, али нигде не стоји да је то било — за плашење птица...

„Обичан" свет, међутим одвајкада је користио звоно у практичније сврхе: оно је звечало о вратовима овнова-предводника, крава или коња.

Обичај да се звоном обележава црква хришћански је, а истовремено кад су га они уводили у феудалну Европу, око 5. столећа, на другом, за њих тада непознатом, крају света звона су била везана за друкчије обичаје. Наиме, она су пронађена у гробницама народа који су обитавали у данашњем Перуу, а по времену претходили Инкама. Било је то доба када је у Латинској Америци почињала метална ера: ова перуанска звонца била су направљена од бакра.

ДИНАСТИЈСКЕ ТАЈНЕ

Временом изливање звона постајало је уметнички занат. Прва звона била су прилично грубо обрађена, зидови су им били неједнаке дебљине, а облик нимало савршен, углавном као неки четвртасти лончић. Међутим, људи су приметили да од материјала и квалитета израде зависи и звук, па ће се савршенство постићи тек у средњем веку, када су се у Европи појавили мајстори специјализовани за изливање звона.

Сваки је имао свој рецепт за количину бакра и цинка — легуре од које се праве звона. Чували су га као најстрожу тајну и преносили само синовима, те су тако настајале династије мајстора за звона.

Заједно са својим радницима одлазили су у место где је црква желела да постави звоно и тамо га изливали — то је било и једино могуће у време када је преношење великих и тешких предмета представљало готово нерешив проблем. А звона за црквене торњеве постајала су — све већа и тежа! Било је то питање престижа.

Међутим, услед непрестаног ударања клатна о зидове често се догађало да звоно пукне. Неко се досетио да ојача доњи део звона још једним металним прстеном, и гле чуда! Звук који би се добијао зависио је од дебљине тог прстена. Тако се, мало по мало, дошло и на замисао да се звона музички ускладе, па су звонила у пријатним тоновима. Било је то, свакако, после папе Стевана III који се први, у 8. веку, сетио да на римску катедралу Светог Петра обеси — три звона.

А први човек коме је уопште пало на памет да на цркви подигне звоно, био је бискуп Паулинус из места Ноле у италијанској покрајини Кампанији. Отуда наши апенински суседи звоно зову — кампана. Било је то на почетку 5. века, који је у овој причи важан и по томе што је на његовом крају први пут један средњовековни писац, Француз Грегуар де ла Тур, писао о звонима. Доцније, како је неко приметио, није било песника, од Дантеа наовамо, који није своје стихове „озвучио" тужним, реским веселим или већ неким другим звуцима звона.

ЧУВЕНИ ГОРОСТАСИ

У историји су се прочула разна звона везана за неке догађаје, или због неке своје изузетности. Тако је највеће звоно на свету „Цар звоно", које се налази унутар зидина московског Кремља. Оно је изливено 1733. године. Тешко је око 200 тона, има пречник од 4 метра, зидове дебеле до 50 cm! У једном давном пожару стропоштало се са свог звоника и тада му се одвалио делић тежак 15 тона... У Москви се налази још један „див" који са својих 110 тона једва може да се мери са „царем" али зато у Троицкоју звони достојан ривал — од 171 тоне!

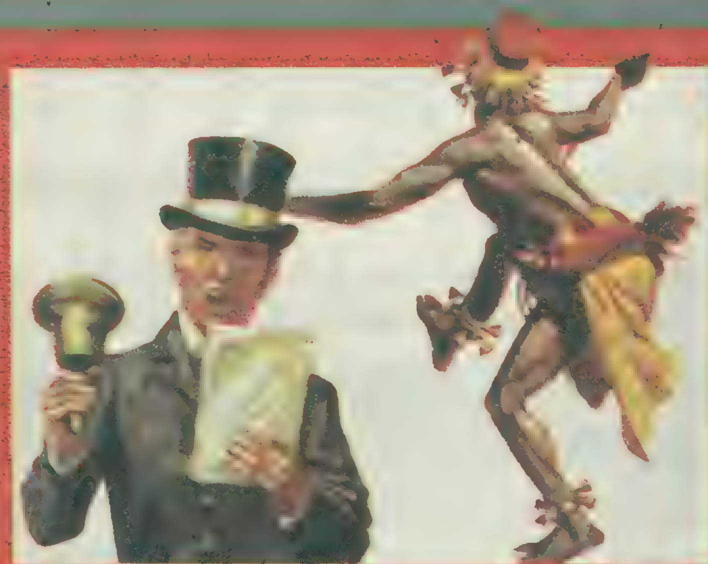
Друга велика звона у свету нису ни приближно ове „корпуленције": пекиншки горостас тежак је само 53 тоне, звоно на Бечкој катедрали 17, колико, отприлике, има и британско „чудо" на цркви Сен Пол у Лондону. А најчувеније америчко звоно, оно које је напукло објављујући независност, тешко је 6,5 тона и данас је изложено у филаделфијском „Индипенденс холу".

Списак чувених звона био би предугачак за овај текст. Зато напоменимо на крају: династије великих мајстора-ливаца звона давно су изумрле, али је тајна ипак откривена: данас се зна да је најбоља легура она од 77 одсто бакра и 23 одсто калаја. Наравно, само за „обична" — не сребрна или златна звона. Али, њима је, ипак, давно одзвонило...

М. К.

ЗАРОКИЊСКИ СВЕШТЕНИЦИ НОСИЛИ СУ ЗВОНА НА БОЖЈИМ ОБРЕДИМА. ЈЕР СЕ ВЕРОВАЛО ДА ЊИХОВ [illegible] РАСТЕРУЈУ ЗЛЕ ДУХОВЕ И ДР[illegible] ВРАЧЕВИ У НЕКИМ АФРИЧКИМ ПЛЕМЕНИМА [illegible] ВЕСТ О[illegible] ГЛАШАВАЛИ ЗВОНА. А У НАРОДУ [illegible] ВЕРОВАО ЈЕ ДА ЋЕ ТА ЗВОНА [illegible] МНОГО [illegible] У ЕН[illegible] ГЛАСНИЦИ СУ НОСИЛИ РУЧНО ЗВОНО КОЈИМ СУ НАГОВЕШТАВАЛИ ДА ЋЕ ПРОЧИТАТИ НЕКУ ВАЖНУ ВЕСТ.

У КИНИ И ЈАПАНУ ЗВОНА СУ СЕ ЈОШ ПРЕ ЧЕТИРИ ХИЉАДЕ ГОДИНА КОРИСТИЛА У ВЕРСКИМ ОБРЕДИМА. ОБИЧНО СЕ У ЊИХ УДАРАЛО СПОЉА. АКО СУ БИЛА ВЕЛИКА, КАО ОВО НА СЛИЦИ, ЗА УДАРАЊЕ ЈЕ СЛУЖИЛА ГРЕДА КОЈА ЈЕ ВИСИЛА О УЖАДИМА. У МАЊА ЗВОНА УДАРАЛО СЕ ДРВЕНИМ ТУЧКОВИМА.

У СТАРОЈ ГРЧКОЈ ВОЈНИЦИ НА СТРАЖИ НОСИЛИ СУ РУЧНА ЗВОНЦА КОЈИМА СУ ПОКАЗИВАЛИ ДА СУ — БУДНИ. ЗВОНЦЕ ЈЕ ИШЛО ОД СТРАЖАРА ДО СТРАЖАРА. СВАКИ БИ ГА, КАДА ЈЕ НА ЊЕГА ДОШАО РЕД, ПРОТРЕСАО, А ОНОГА КО ТО НЕ БИ УЧИНИО ЧЕКАЛА ЈЕ КАЗНА.

МНОГИ СУ РИБАРИ И ПОМОРЦИ ТВРДИЛИ ДА СУПОНЕКАД ЧУЛИ ЗВОЊАВУ ИЗ МОРСКИХ ДУБИНА. ТАКО СЕ ВЕРУЈЕ ДА ЗВОНО СА ПОТОПЉЕНЕ ЦРКВЕ У БЛИЗИНИ БРИТАНСКОГ АТЛАНТСКОГ МЕСТА БЛЕКПУЛА ПОВРЕМЕНО ЗВОНИ. СЛИЧНЕ ПРИЧЕ КРУЖЕ И МЕЂУ РИБАРИМА СА ОБАЛА НОРМАНДИЈЕ.

МАЈСТОРИ КОЈИ СУ У ПРОШЛОСТИ ИЗЛИВАЛИ ЗВОНА ДРЖАЛИ СУ СВОЈЕ РЕЦЕПТЕ ЗА ЛЕГУРУ У НАЈСТРОЖОЈ ТАЈНОСТИ. ПРЕНОСИЛИ СУ ИХ САМО СИНОВИМА, С КОЛЕНА НА КОЛЕНО И ТАКО СУ НАСТАЈАЛЕ ДИНАСТИЈЕ ЧУВЕНИХ ЛИВАЦА.

СТРАШАН ДАН У ЛИСАБОНУ

НАЈПРЕ СЕ ОСЕТИЛО ЛАКО ПОДРХТАВАЊЕ ТЛА, А ЗАТИМ СНАЖНА ТУТЊАВА, КАО ДА НЕГДЕ У ДАЉИНИ ГРУВАЈУ ТОПОВИ. ТАКО ЈЕ ПОЧЕО »СВЕТСКИ ЗЕМЉОТРЕС«.

На периферији Лисабона у Белему дотрчао је на обалу неки човек и затражио од морнара који је био у чамцу да га превезе преко реке на другу обалу. Морнар је одбио јер му се овај напола одевен и бос човек учинио сумњив. Али кад је незнанац изјавио да је он Хозе I, запрепашћен морнар је заиста у њему препознао краља Португалије.

Тог дана, 1. новембра 1755, краљ је био у свом дворцу у Белему. Да се у кобном тренутку нашао у двору у Лисабону, сигурно би погинуо јер је двор потпуно срушен. Краљ је остао без својих дворјана и данима после живео у кочији па у шатору, ниједног тренутка не напуштајући Лисабон.

Ову згоду забележио је тих кобних дана 1755. марљиви хроничар уз примедбу:

„У општем хаосу који је владао у граду и околини било је немогућих ситуација у којима су се људи изненада нашли оног јесењег јутра кад је тле почело да подрхтава ..."

ОЛУЈА, ПА ПОЖАР

Један страни представник који се тог дана затекао на месту догађаја почео је свој извештај:

„Писано у месту на којем је некад стајао Лисабон.

Несрећа се догодила око 9 сати ујутро 1. новембра 1755. Најпре се осетило лако подрхтавање тла, а затим снажна тутњава, као да негде у даљини пуцају топови. Зачас се све смирило, а онда је наједном настала општа ломњава у којој се на све стране све рушило. Десетине хиљада ужаснутих људи покушавало је да побегне из града, међутим, многи су смрвљени и покопани још у кућама, а многи су страдали на улицама".

Град од 250.000 становника зачас је претворен у рушевине и изгледао је као да неће остати камен на камену.

Приликом снажног рушења кућа дизала се јака олуја која је у свој ковитлац захватила прашину и лакше комаде зграда. Пекла је очи онима који су још били живи и онемогућавала им бег према градским вратима.

У паничном страху, људи су трчали преко мртвих тела својих суграђана, тако рећи, ни прста не видећи пред собом, док су иза њих падале куће у огромној прашини као куле од карата.

У тим часовима свако се бринуо за себе очајнички покушавајући да што пре нестане са тог места пропасти и смрти.

Први удар је трајао непрекидно два минута, а онда је наступио други потрес који је разорио и оно што је остало иза првог.

Подрхтавање тла у Лисабону 1755. трајало је са овим малим прекидом, око седам минута и овај је догађај ушао у светске анале као потрес који је најдуже трајао. Настрадало је 60.000 људи а материјална штета је била огромна јер град је дословно срушен. Остале су читаве само оне куће на периферним деловима, на чврсћим и вишим теренима.

Потпомогнут ветром, настао је пожар који се ширио великом брзином, али нико није мислио на гашење ватре и спасавање имовине, сви су настојали да изнесу само живу главу.

Лопови и разбојници су почели да пљачкају порушени град. Веровало се да су они и само потпиривали пожаре, само да несметано врше свој „посао" и ватром држе грађане подаље.

Поред многобројних кућа и имања, опљачкана је и краљевска палача. С тешком муком, у тим паничним тренутцима, војска је успела да одбрани ковницу новца постављајући јаке страже око ње.

И ТАЛАСИ ДОНОСЕ СМРТ

У лисабонској луци налазила се флота с богатим теретом, која је пре неколико дана допловила из Бразила. И она је настрадала, а вредни терет, још непрекрцан, завршио је у диновским таласима, проузрокованим померањем тла.

На хиљаде људи потражило је спас у луци, верујући да ће им такав отворени простор донети спасење. Међутим, како се касније показало, и ту је настрадало отприлике онолико људи колико и у самом граду од катастрофалног земљотреса.

Лука се начичкала људима који су избегли смрт у порушеном Лисабону. Лукобран је био пун људи, а они имућнији тражили су грозничаво своје лађе, очекујући да ће им оне спасти живот.

Слика је и на обали била иста као она у граду: свако је гледао само себе, спреман да се за своју сигурност бори и убија. Кад би неко закорачио ногом у барку, створиле су се успаничене масе и „спасилац" се с њима обрачунавао и веслима. Није била ретка слика да су се бродићи, натрпани не само женама, децом и старцима, потапали или се превртали.

Ова агонија је трајала неколико минута, а онда се десило нешто што нико није очекивао. Лукобран испуњен људима се, за време другог удара, преплови и потонуо у море заједно са људима.

Тада су наишли велики таласи који су у три узастопна налета преполовили остатке луке и града, односећи за собом несрећнике, бродове и куће.

Они који су до јуче били власници богатих кућа и трговина, који су имали на хиљаде крузероса, данас немају ни шешир на глави. Сви у општем метежу траже своје најближе, често узалуд".

После неколико дана стигла је прва помоћ из суседних градова, а ускоро и из иностранства, нарочито из Шпаније и Енглеске. У порушени град упућена је војска да одржава ред и онемогући пљачку. На стотине разбојника је ухваћено и обешено.

СПАЛИТЕ ЈЕРЕТИКЕ!

Од лисабонског потреса у Холандији вода се у неким каналима толико узнемирила да су усидрени бродови поломили сидрене ланце, у Енглеској је дошло до снажног подрхтавања тла, а у Чехословачкој пресушило неколико извора који су касније избацивали само мутну воду.

Он је побудио велике дискусије и широм света постао предмет научних расправа. Неки су га назвали „светским земљотресом" с епицентром у Лисабону. Поновни лакши потреси јављали су се и почетком 1756.

Огромни таласи проузроковани лисабонским потресом нанели су велике штете обалама Марока, западне Европе, па чак и обалама Америке где је потопљено неколико бродова.

Један очевидац, избеглица из Лисабона, описује ове догађаје у писму свом пријатељу:

„Од разарања Јерусалима, верујем да није било несреће веће од ове".

Хроничар тога доба наводи:

„Око 200.000 преживелих грађана нашло се у очајном стању, без крова над главом, оскудно одевени и гладни. Ништа се није могло добити, ни залогај хлеба. кад је 30.000 радника откопавало рушевине градећи на истом месту нови град.

Занимљиво је како је ова катастрофа тумачена у самој Португалији и широм Европе.

Поред разних „објашњења" и нагађања, многи празноверни су давали своје мишљење да је то „казна божија" и зато приређивали разне церемоније, да не дође до поновних потреса. Било је и таквих фанатика који су тврдили да је то „нормална казна јер краљ у својој земљи трпи толико јеретика". Предлагано је чак да се сви такви спале како би се избегле нове недаће.

МИНИ-КВИЗ

1. Шта су то весларице?
2. Габро је...
3. У народу се домазетом назива...
4. Шта фигуративно значи карт-бланш?
5. Кроки је...

ОДГОВОРИ:

1. Птице из редова пловуша. Имају сва четири прста окренута напред и спојена пловним кожицама, тако да су им ноге подесне за пливање (пеликан и корморан). 2. Еруптивна стена настала очвршћивањем магме у унутрашњости Земљине коре: тамнозелене је боје услед присуства минерала који садрже гвожђе. Чувен је јабланички габро (јабланит) у долини Неретве од којег је направљен Споменик незнаном јунаку на Авали. 3. Мушкарац који се после склапања брака усели у кућу родитеља своје жене. 4. Неограничено овлашћење или одрешене руке. 5. Скица или цртеж направљен брзо, са неколико црта.

Узалуд је било уверавање да се не ради ни о каквој „казни" него о обичној при родној појави. Познати европски умови, као на пример француски филозоф Волтер, писали су подругљиво:

„Одлука Свеучилишта у Коимбри сасвим сигурно ће спречити нове потресе, само кад се на свечан начин спа ле неки људи!"

Аутор познате хипотезе о постанку свемира Емануел Кант узалуд је објашњавао да се „потреси морају приписати природним законима и нису никаква божја казна".

Двадесетак година касније португалске новине су забележиле:

„Не виде се више тужни остаци оног страшног потреса. Где је некад зјапила пустош, где су биле нагомилане хрпе камења и брда рушевина, саграђене су ши роке улице и нове лепе палате. Краљева ризница и држава приложили су неизмерне своте новца за нови Лисабон, па се градитељи сад труде да онај велики трг на реци Тагус, који опкољује краљевски арсенал, берза и нова царинарница, учине најсјајнијим тргом у целој Европи".

Почетком шездесетих година овог столећа један гра ђанин Лисабона је написао:

„Можемо бити само захвални судбини. Да се, наиме, земљотрес није насилно умешао, наш би град био још и данас прави лавиринт уских маварских уличица. Том су приликом пропале и зграде инквизиције, које су у току дугих столећа биле појам страве и највеће одвратности. С тим је зградама утонуло сећање на онај Лисабон који није био баш на славу Португалије".

Д. К.

ПРИЧА СА ГРАНИЦЕ

ТОНКО КАО САНЧО ПАНСА

Андрија је имао једног паметног магарца који је волео да се шета преко границе — све док се није открило да то нису случајне шетње.

На граници постоји капија, прелаз, за оне који хоће тамо или овамо, слободно, као много људи, у нас и целом свету. Андрија га је не једном користио. Као житељ пограничног места има посебну дозволу да прелази границу када зажели. И увек је, попут многих, нешто односио или овамо доносио. Динар по динар, па иако царину плати, вајда је велика.

— Здраво, царино! Како је, има ли посла?

— Здраво, војско!

— Команђире, шта ти ради милиција?

— Како ти је фамилија, водниче?

Андрија их је све познавао, а и они њега...

Пролазио је Андрија рампу већ годинама. Најпре бициклом, аутобусом, а сада својим колима. И добро зна радњу. Понесе ли нешто што не би требало, ауто ће му одузети. Зашто да рескира, када има краћих путева? Њиве су му уз саму границу. И виногради. Све би Андрија само што више да заради.

Караула се налазила на брду, под кестеновом шумом и међу виноградима. У њој је живео и границу чувао невелики колектив добрих момака. Једино је воднику, бар за почетак, задавао главобољу Тонко са својим несташлуцима.

— Слушај, Тонко, није ово рива, па да се удвараш туристкињама. Окани се Андријиних кћери — говорио би водник.

— Ма чан сан ја крив, друже водниче, када иман липе очи!

Када се враћа из винограда, јашући на магарцу, Андријина кћи војнике грожђем почасти. А тај магарац, био је заиста паметан. Када га Андрија натовари корпама грожђа, сам се запути кући и, пошто га истоваре, ето га назад. Понекад му дођу бубе у главу и, пасући, пређе границу. Такви магарећи излети не сматрају се повредом границе. Обе стране враћају залуталу стоку без компликација...

У милицији су били узнемирени. Све је говорило да у градић неко илегално уноси опасну робу и да је, затим, по унутрашњости даљим везама распродаје. Сумњало се на многе, па тако и на Андрију. На царини су му у два наврата потпуно размонтирали кола, али узалуд. И не само његова. Водник је све учинио да би рејон добро затворио. Војници о томе за прво време нису ништа знали, осим да због важне ствари морају бити опрезни.

Време је пролазило, роба је и даље илегално текла, а ништа се особито није догађало. Ни пси-трагачи нису помогли. Преко граничне линије није било људског трага.

— Ено Андријиног магарца, враћа се из скитње — довикну стражар код карауле када га угледа како пређе граничну линију и запути се стазом поред карауле, да би отишао кући.

Тонко му отрча у сусрет и узјаха га, певушећи, баш као Дон Кихотов верни Санчо Панса.

— Тонко, нашто то личиш? Силази са магарца! — љути се и наређује водник Јованчић.

Магарац се трже и уплаши, Тонко хтеде да сјаше, али се самар искрену, спотакоше се и падоше обоје. Док се Тонко држао за колено, јер је у камен ударио, магарац се циликао не би ли се ослободио преврнутог самара.

— На рапорт ћеш ми се јавити, Тонко! Такви поступци руше углед граничара — рече водник.

Али, док су војници подизали самар, у стељи нешто метално звекну.

Распараше стељу. У слами је било шест нових пиштоља мањег калибра. Иностране производње.

Водник Јованчић је одмах телефонирао. Убрзо су стигли „суповци" и командант. Андрија је одведен у затвор, а магарац на кланицу.

С. Петровић

БИМ И БУМ

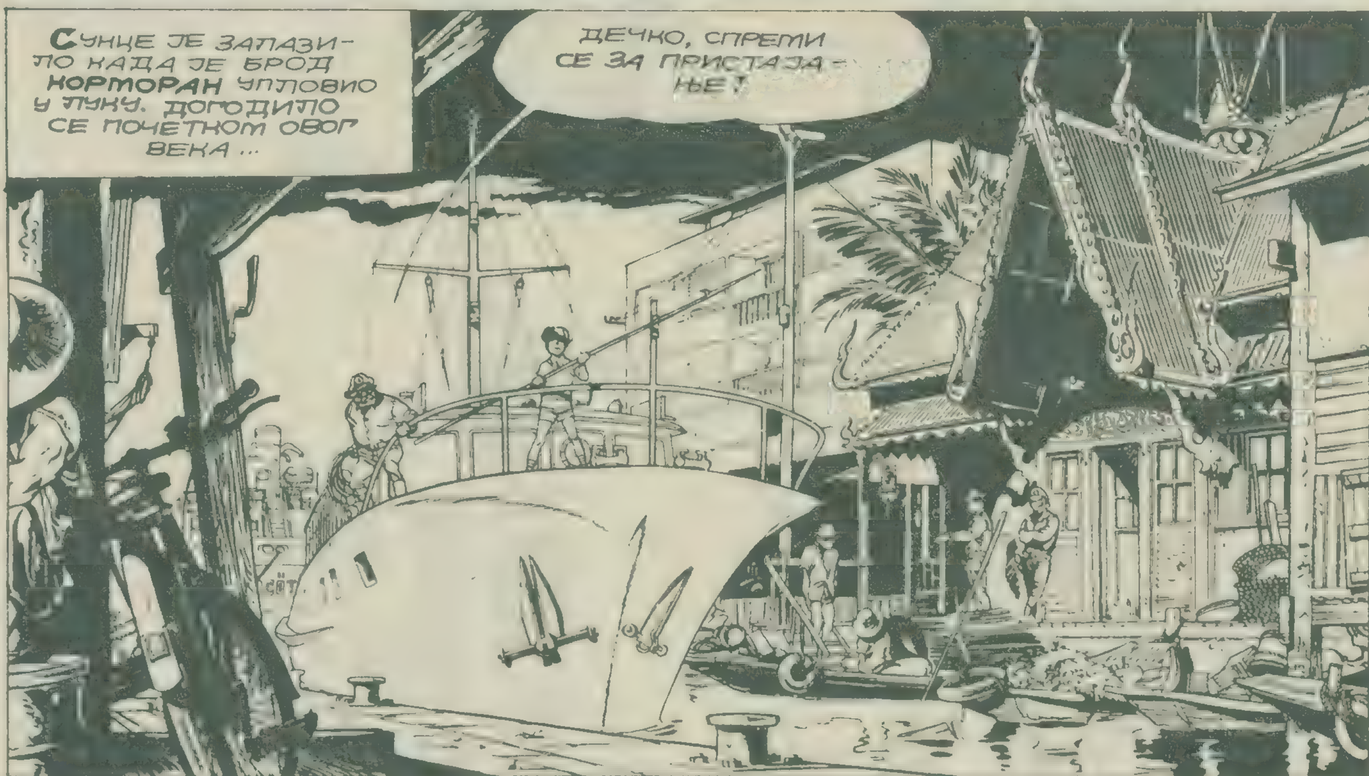
BABALU стрип

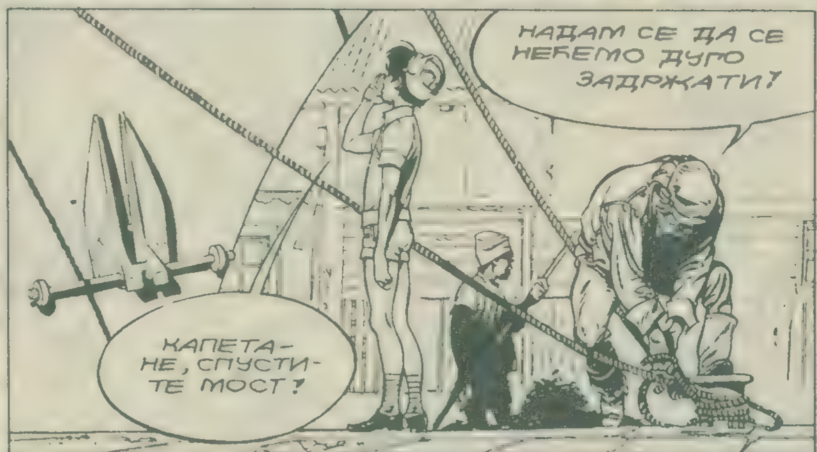

КЛОПКА У МОЧВАРИ

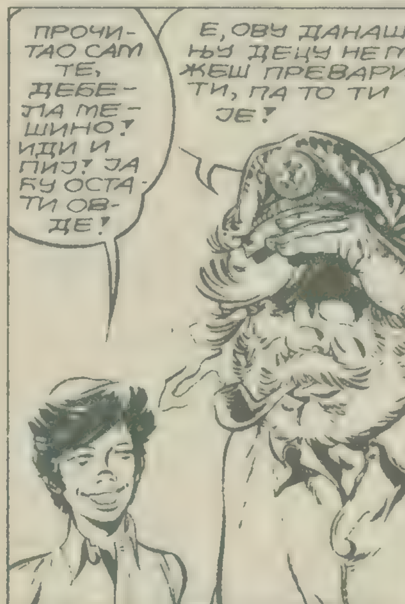

КЛОПКА У МОЧВАРИ

КЛОПКА У МОЧВАРИ

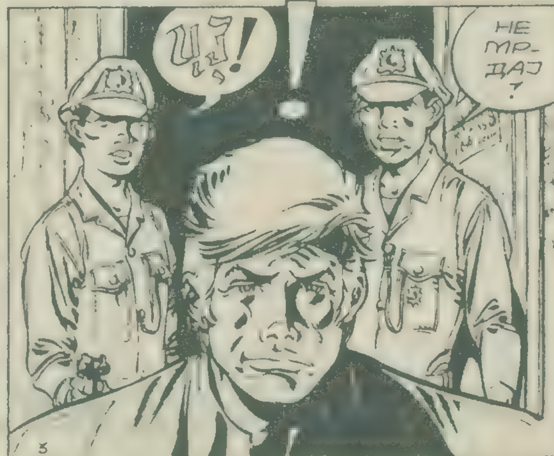

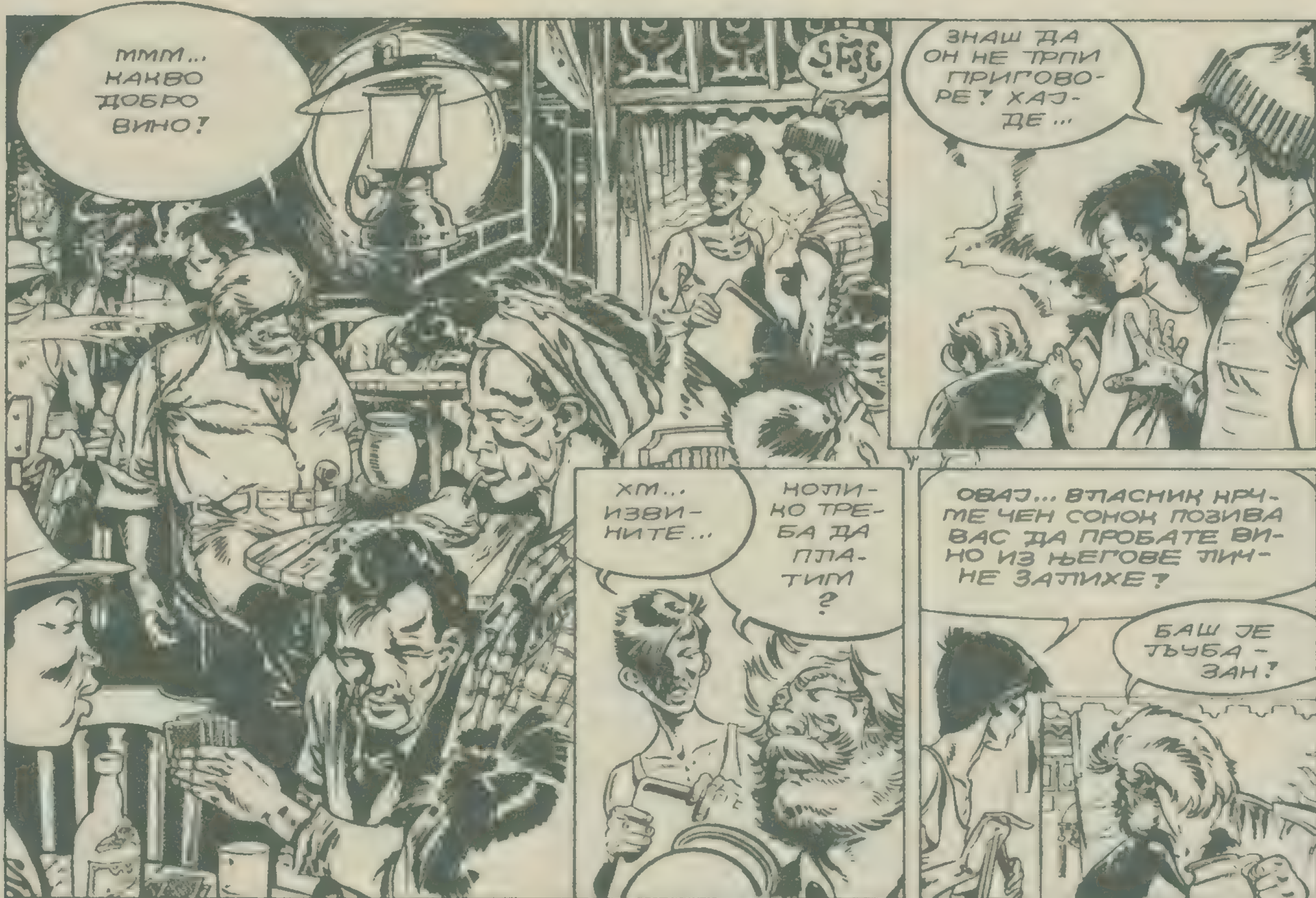

КЛОПКА У МОЧВАРИ

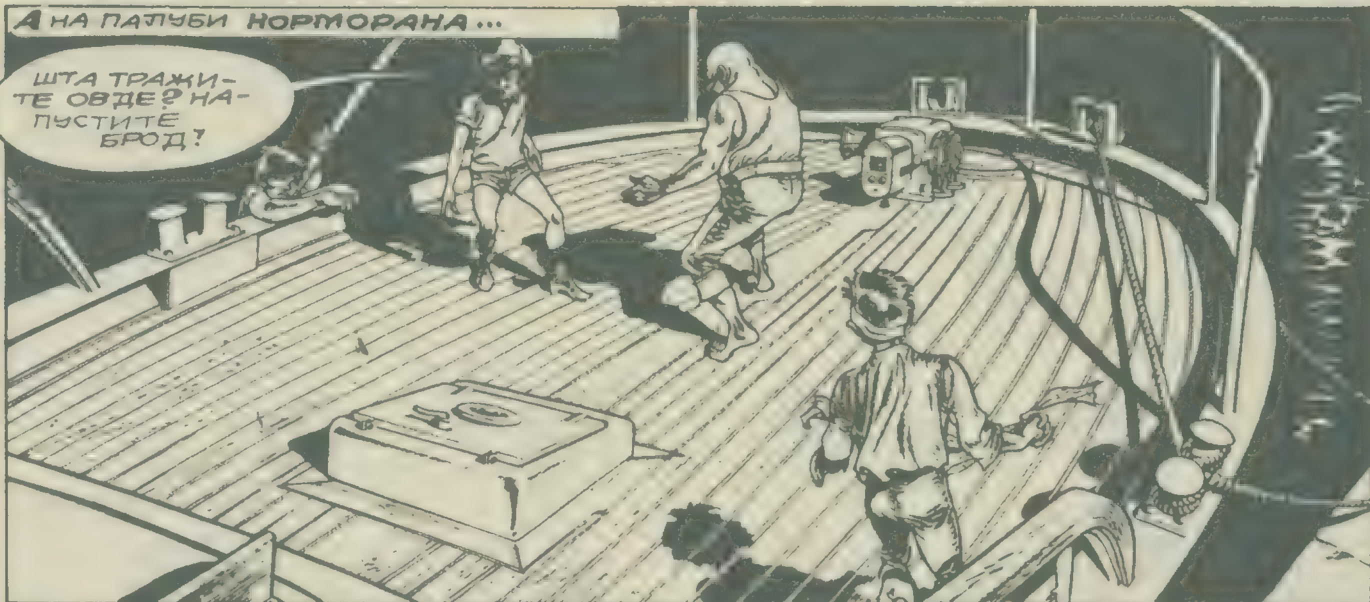

КЛОПКА У МОЧВАРИ

1380/5

КЛОПКА У МОЧВАРИ

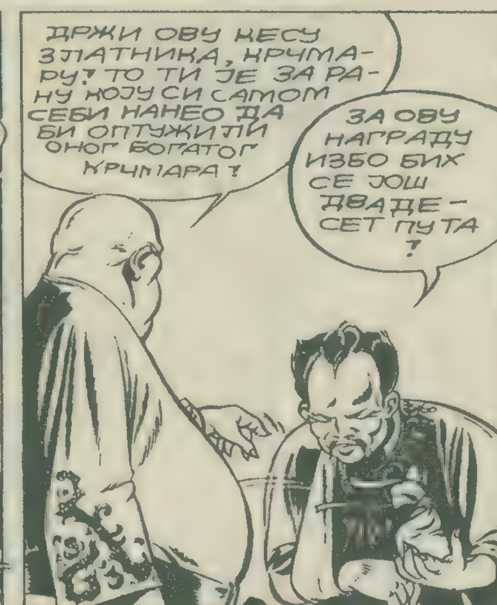

1380/6

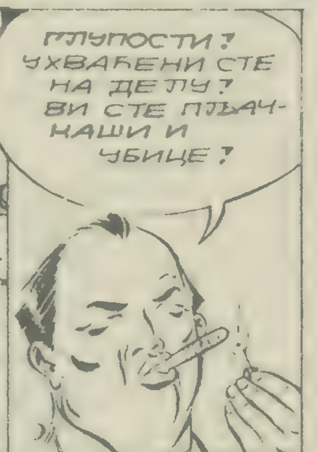
КЛОПКА У МОЧВАРИ

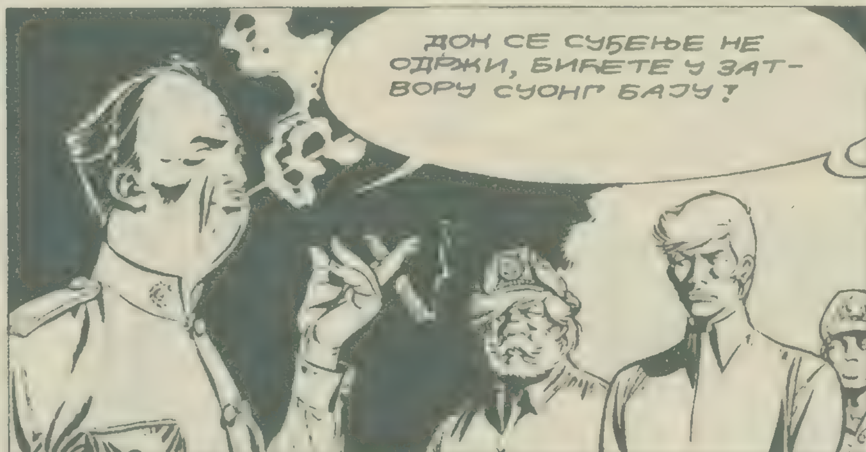

1380/7

КЛОПКА У МОЧВАРИ

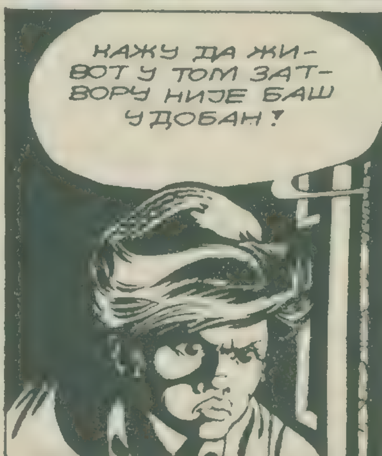

1380/8

КЛОПКА У МОЧВАРИ

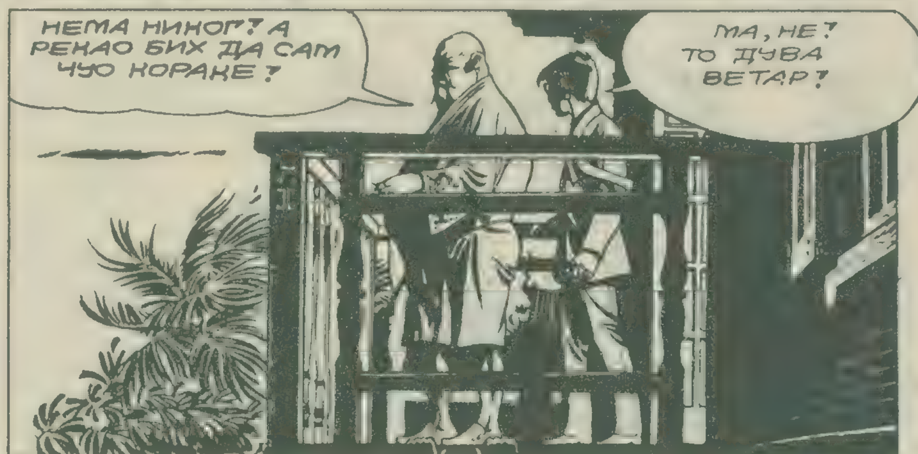

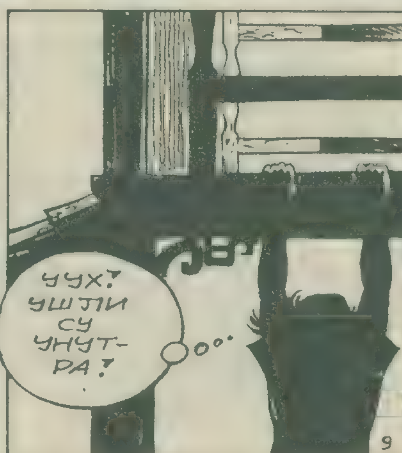

1380/9

КЛОПКА У МОЧВАРИ

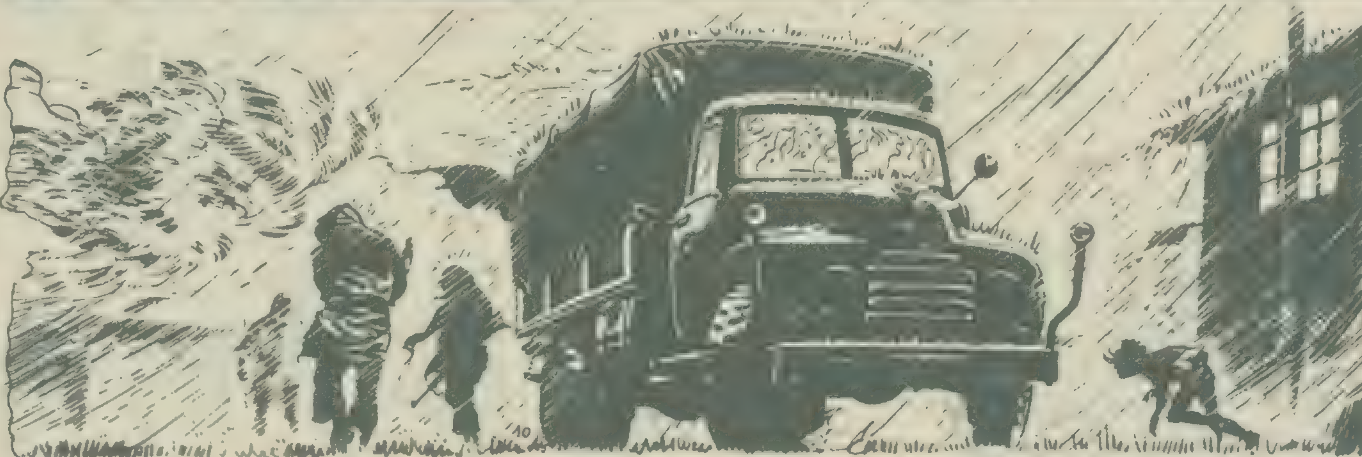

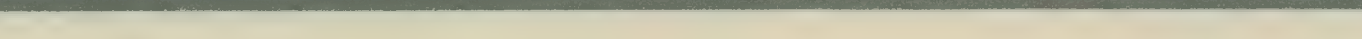

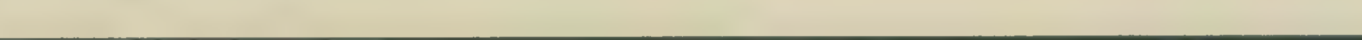

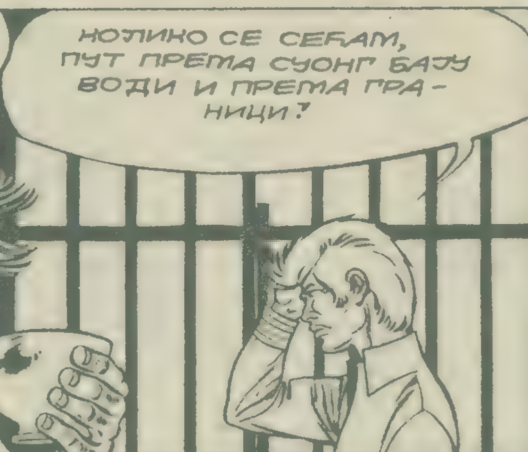

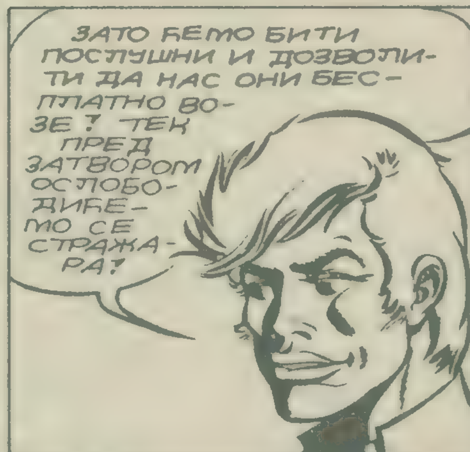

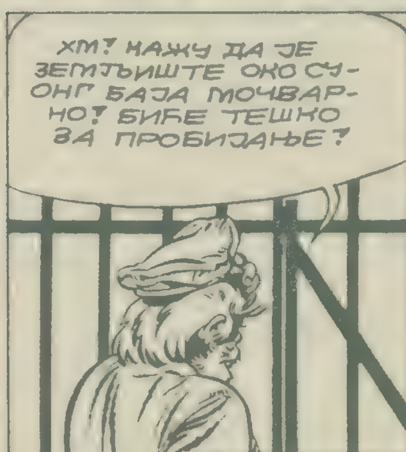
1380/10

КЛОПКА У МОЧВАРИ

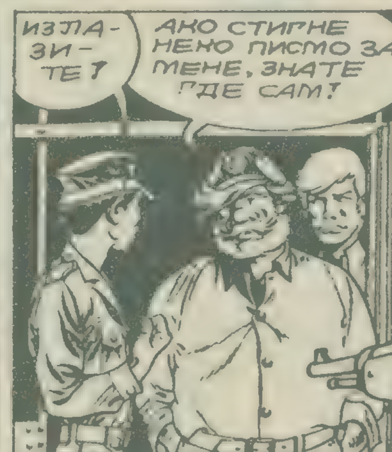

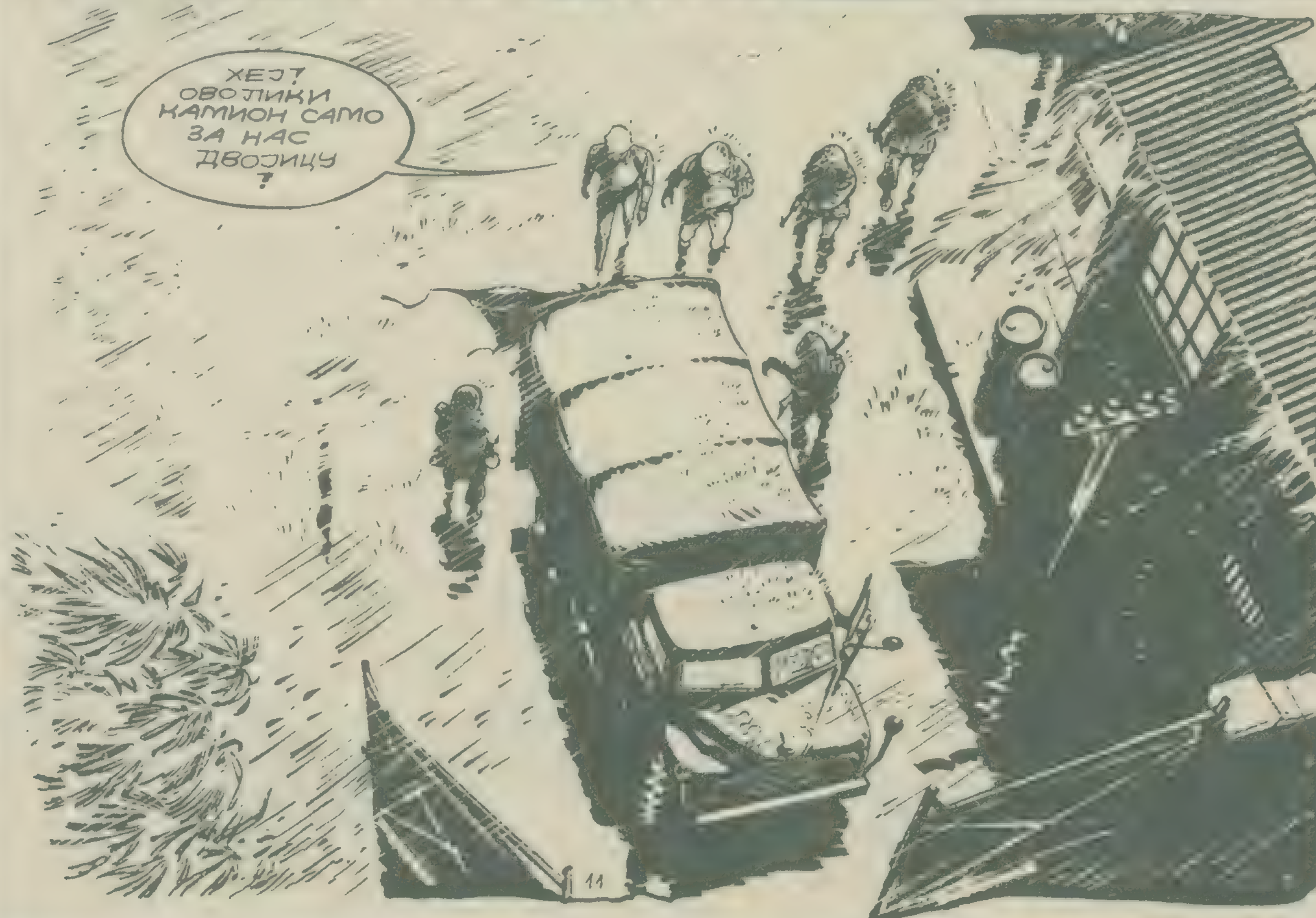

КЛОПКА У МОЧВАРИ

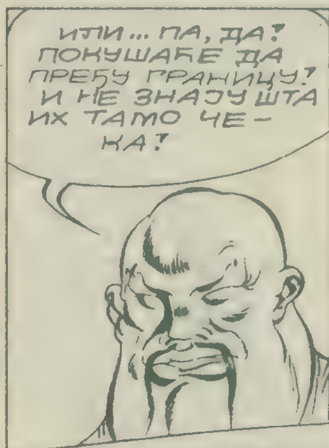

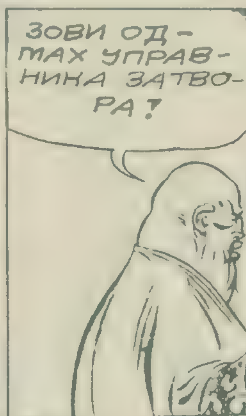

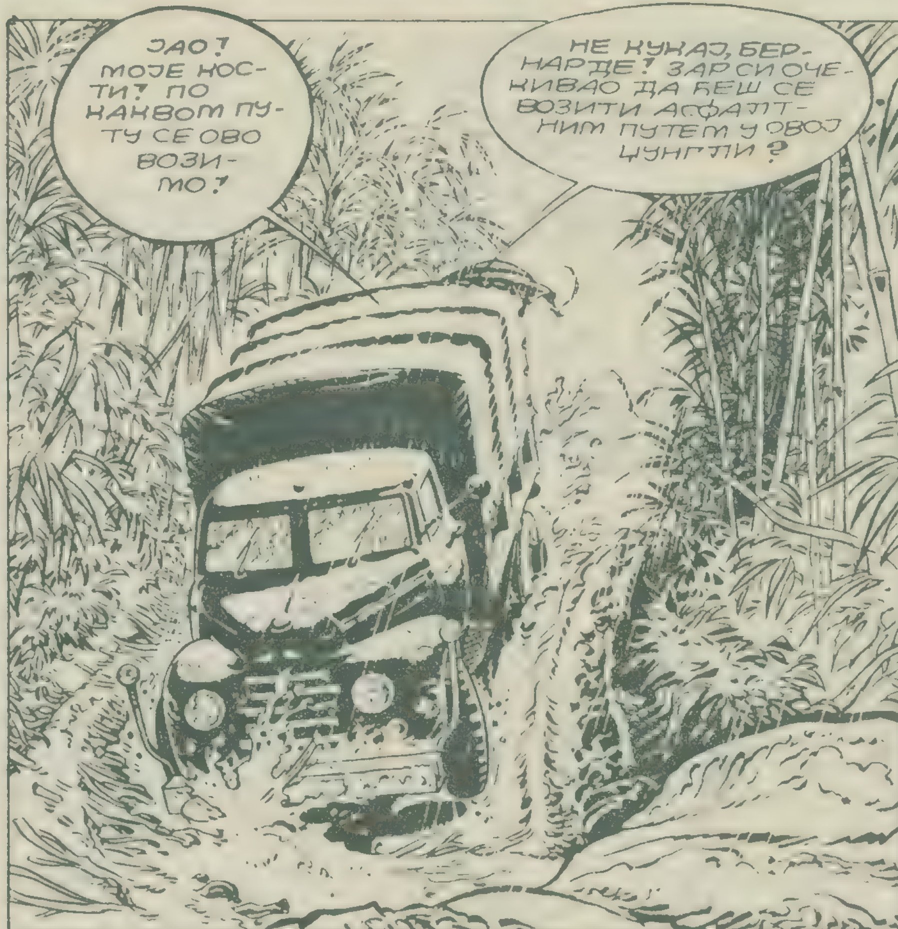

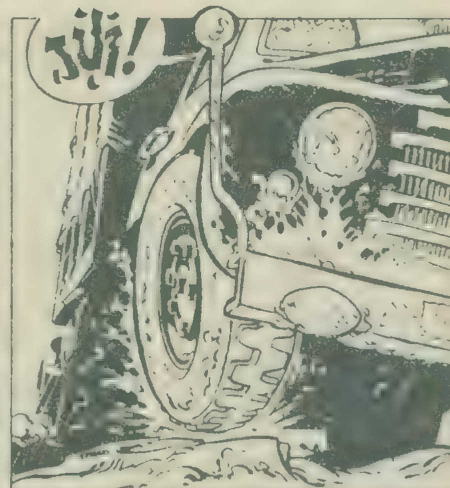

КЛОПКА У МОЧВАРИ

КЛОПКА У МОЧВАРИ

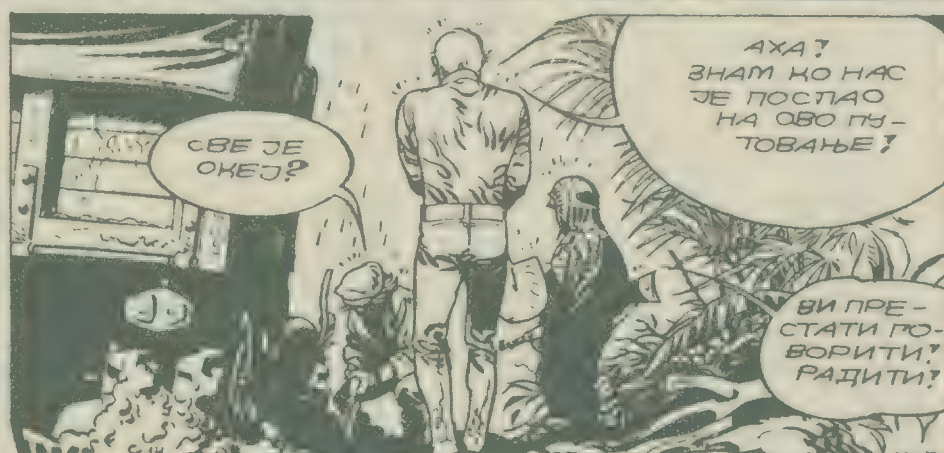

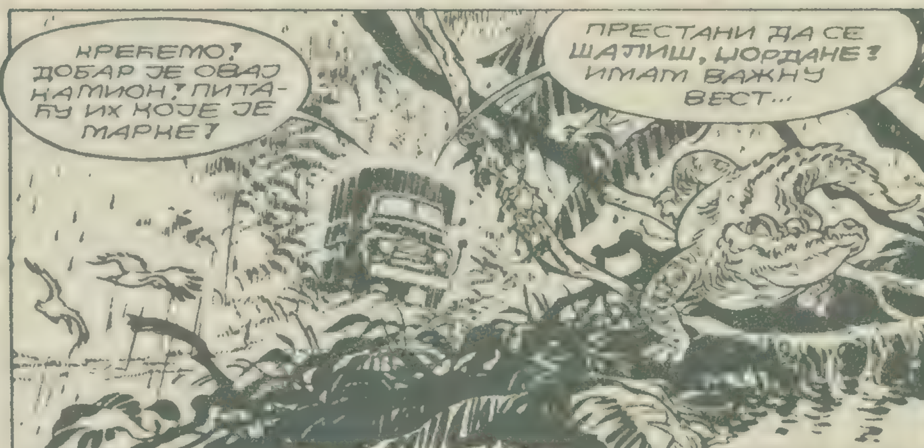

КЛОПКА У МОЧВАРИ

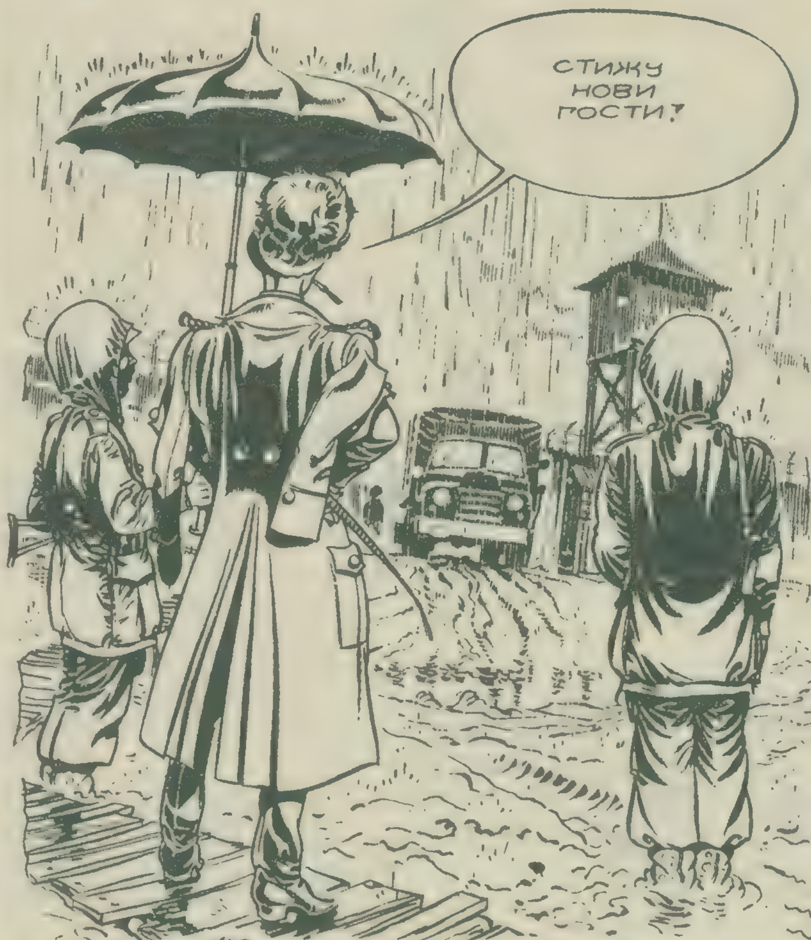

1380/15

КЛОПКА У МОЧВАРИ

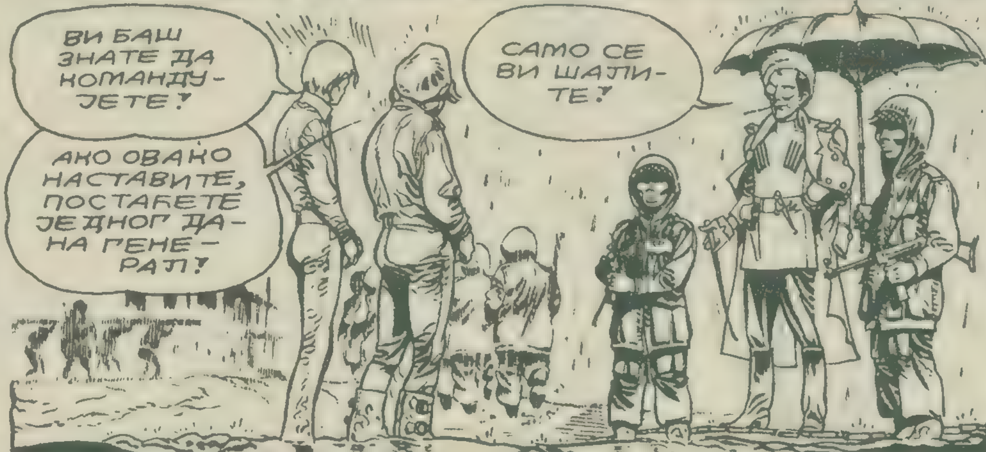

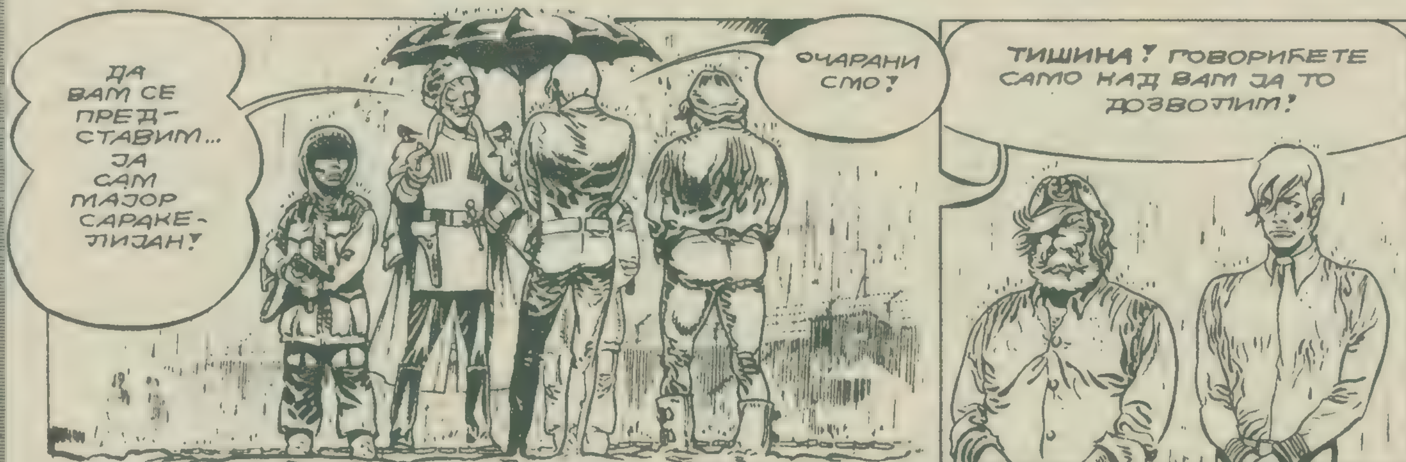

КЛОПКА У МОЧВАРИ

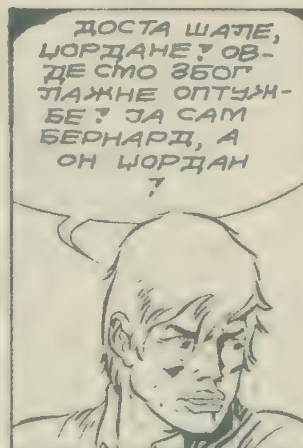
КЛОПКА У МОЧВАРИ

КЛОПКА У МОЧВАРИ

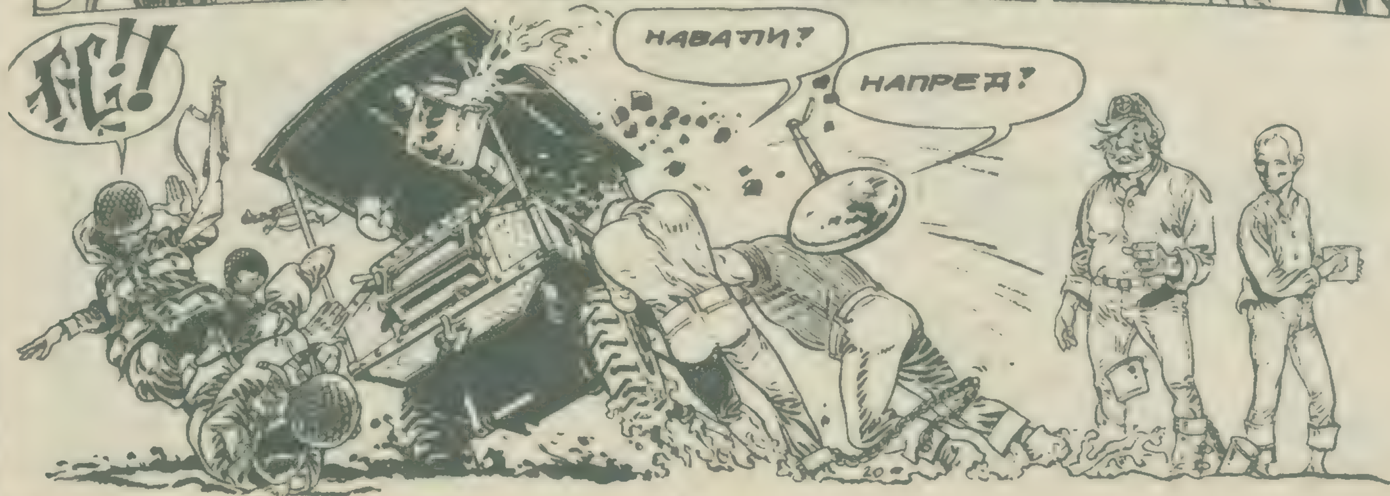

КЛОПКА У МОЧВАРИ

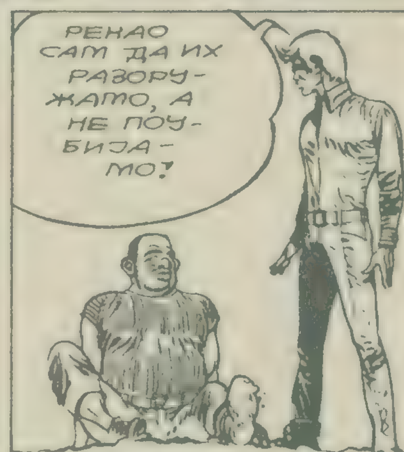

КЛОПКА У МОЧВАРИ

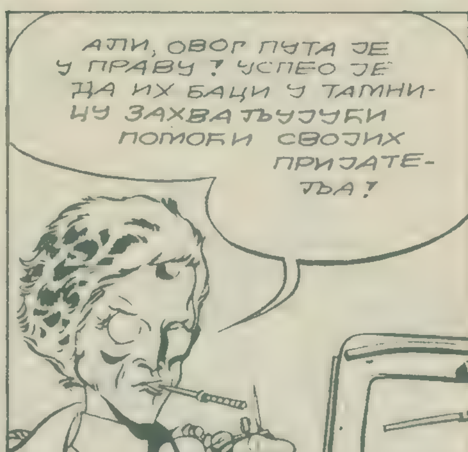

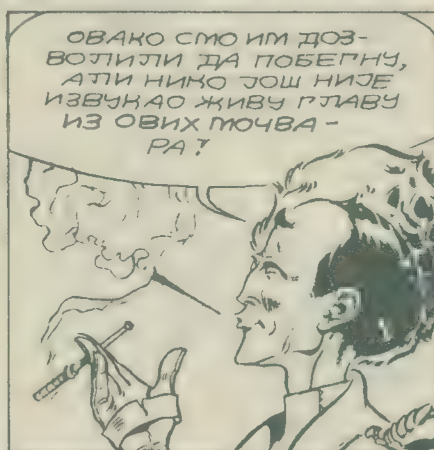
КЛОПКА У МОЧВАРИ

ОРТАЦИ: МАЈСТОРИ

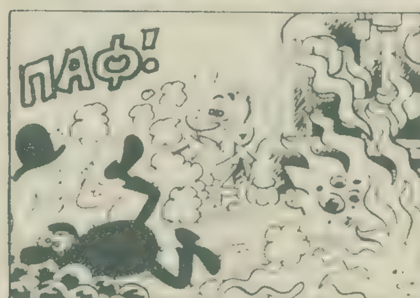
1380/23

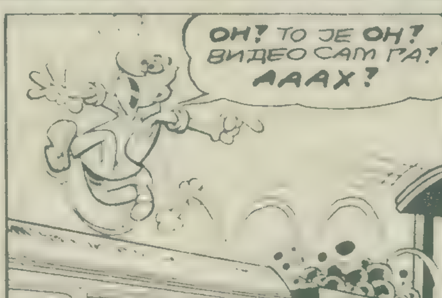
ОРТАЦИ: МАЈСТОРИ

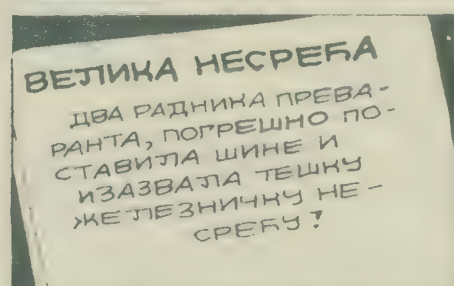

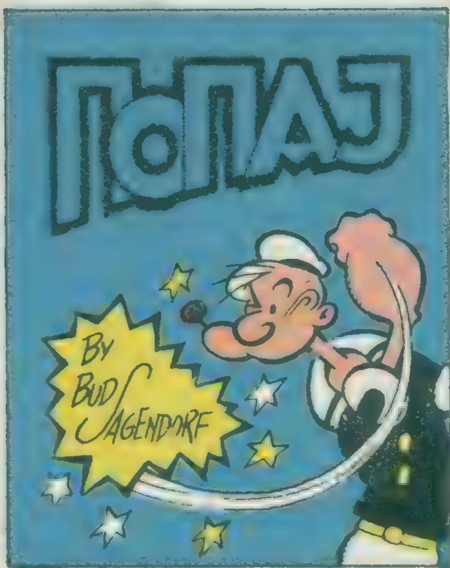

ПОПАЈ
BY BUD SAGENDORF

ОЋЕШ ДА ОДЕМ?
АХА! КАД СИ ПОРЕД МЕНЕ ОСЕЋАМ СЕ КО'ДА СУ МИ РУКЕ ВЕЗАНЕ!

ЗДРАВО, ПОПАЈЕ!
ДУМ

ТРАС

СТОЈИ?!? НЕ БИ СМЕЛО ДА ЈЕ ЈОШ НА НОГАМА!!
?

ЗДРАВО ВАС ДВОЈИЦА!
ЗДРАВО, ОЛИВИЦЕ!

ГЛЕ! ПЕРО! СЛЕТЕЛО БАЦИ НА НОС!
ХА! ХА!
?

ПЛОП

?
?
КАЖЕМ ЈА ТЕБИ ДА ЈЕ ОН СЛАБИЋ!
ОБОГИЛО ГА ЈЕДНО ПТИЧЈЕ ПЕРЦЕ!
BUD SAGENDORF 3-12

ЈУНАШТВО, ПРАВДА И ПРАВО

САМ ПРОТИВ ЗАКОНИКА

Валтазар Богишић

Чудно обучен за ондашње прилике, један човек се провлачио сокацима турске Подгорице (данашњи Титоград). И то не би било толико необично да није често заустављао пролазнике и у току разговора нешто записивао. Неретко би човека одвео у механу да се тамо на миру поразговарају.

Међутим, у зору следећег дана на вратима гостинске собе појавио се месни заптијски бимбаша са пратњом. Још бунован, непознати човек је покушао да протестује, али га је прекинуо осоран глас бимбаше:

— Шта Ви то радите по граду?

— Разговарам са људим! — збуњено ће непознати. — **Ваљда то није забрањено!?**

— А ко сте Ви, молићу фино? — нарогушио се полицајац.

Изненађен неочекиваним упадом и оваквим начином разговора, човек се прво узврпољи а онда, не оклевајући, посеже за лисницом. Ускоро се у рукама незваних посетилаца нађе визит-карта на којој је стајало Conseiller d'Etat di Russie Valtazar Bogišić.

Сада је Турчин био изненађен. Очигледно није очекивао овако високу личност. И то из моћне царске Русије. А, налагале су старе прилике, није се ваљало замерити поданицима руског цара. Зато му није преостало ништа друго него да отпоздрави и изгуби се.

Од тада је чувени правник и научник Валтазар Богишић могао на миру да разговара са људима и скупља материјал за рад на грађанском законику Црне Горе, који му је поверио књаз Никола.

Четворогодишњи ђак

Плач новорођенчета у дому угледног цавтатског поморског капетана Влаха Богишића означио је, 7. децембра 1834. године, долазак на свет јединца Валтазара, Балда.

И, детињство би, вероватно, провео у игри као сва деца овог света да му у другој години није умрла мајка. Отац Влахо, строг човек, није желео да његова узданица дангуби у игри са вршњацима. Пошто га у јавну школу не хтедоше примити док не напуни шест година, четворогодишњет дечака уписао је у женску.

Спутан очевом жељом да, по породичној традицији, прво буде поморац а касније се врати на своје газдинство, деветогодишњем Валтазару не преостаје ништа друго до да постане ученик наутичке школе. Ипак, то му не смета да учи светске језике и да се интересује за нашу народну књижевност, посебно за идеје Вука Караџића. А већ са тринаест година показује своје правничке способности — на суду, заступајући деду у парницама и споровима са дужницима, запањује старе мудре главе логиком и разборитошћу, а пре свега познавањем закона.

ЗАСТУПАЈУЋИ ДЕДУ У ПАРНИЦАМА И СПОРОВИМА СА ДУЖНИЦИМА, ВАЛТАЗАР БОГИШИЋ ЈЕ ЗАПАЊИВАО СТАРЕ МУДРЕ ГЛАВЕ СВОЈИМ ПОЗНАВАЊЕМ ЗАКОНА. БИЛО МУ ЈЕ ТАДА САМО ТРИНАЕСТ ГОДИНА.

И ко зна да ли би Валтазар Богишић кренуо у свет науке да се 1849. године умало није догодио не срећан случај. Наиме, пловећи за Трст, био је ухапшен од напуљско-пијемонтске флоте, а када је ипак успео некако да се извуче, доспео је у Трст где је увелико харала колера. Месец и по дана стари Богишић је стајао на цавтатском доку не би ли угледао брод са сином. И кад је већ изгубио наду, Валтазар се, исцрпљен и болестан, искрцао са једне грчке галије.

Уплашен, отац га више није пуштао на брод. Али, сада је Валтазару било много теже — више није могао из Цавтата. Не желећи да се одрекне учења, похађа, крадомице од оца, приватну школу код изузетно образованог И. Зафрона, доцније бискупа у Шибенику и Дубровнику.

За обичајима у непознато

Тек после очеве смрти, 1856, Валтазар Богишић успева да се отисне у свет на-

У СУГЛАСЈУ СА ГЛАВАРИМА И СТАРЈЕШИНАМА

Пет столећа Црна Гора је била утаборена војска која је бранила врлети слободе од турске најезде. И, нормално, једини познати, и признати, закон био је закон пушке и јатагана, а у предасима бојева правне потребе задовољаване су урођеном правицом, правним обичајима. Зато није ни чудо што у Црној Гори има врло мало законодавних споменика од 14. до 18. века.

Први општи црногорски и брдски законик саставља владика Петар I Петровић Његош у три разна раздобља — 1790, 1796. и 1803. године, с превасходном намером да затре црв неслоге међу племенима и да истргне државу из анархије која је завладала пошто је Махмуд-паша Бушатлија заузео Цетиње.

Временом, законик је мењан и допуњаван. Петар II Петровић Његош је, 1831. године, на законику претходника, устројио Сенат и Велики суд са председником, потпредседником и дванаест чланова.

„У сугласју са главарима и старјешинама од све Црне Горе и Брда", књаз Данило I је издао 25. априла 1855. године нови законик јер, како је речено, народ мора имати како спољашњу тако и домаћу слободу.

Велики научник и правник Валтазар Богишић, на захтев књаза Николе, израђује нацрт новог грађанског законика који црногорски владар, 25. марта 1888. године, проглашава као Општи имовински законик за књажевину Црну Гору. На Богишићев предлог, после провере у пракси, израђено је 1898. „ново издање" са корекцијама и допунама.

уке. Године 1862. постаје доктор филозофије а ускоро и — доктор права. Преузимајући катедру професора словенских правних наука у Одеси, уз помоћ предусретљивог кавкаског намесника великог кнеза Михаила Николајевича, успева да посети Кавказ да би на извору могао да изучава обичаје народа. А за то је била потребна и те каква храброст, јер Богишић је био први Европљанин који је походио нека полудивља кавкаска племена.

У то време се у Црној Гори, за владе књаза Николе, осећала потреба за новим закоником. Онај из доба књаза Данила више није одговарао потребама црногорске државе, па је амбициозни књаз, у жељи да ојача и своју власт, 1872. упутио молбу Валтазару Богишићу да, на основу својих теоретских поставки, изради грађански законик за Црну Гору. И мада је законик једне државе посао који се обично поверава целој комисији са посебним саветницима, уредима, библиотекама, сарадницима (аустријски грађански законик комисија је радила пуних 67 година), књаз Никола је одлучио да то уради Валтазар Богишић — сам.

Пуних шеснаест година, истина са краћим прекидима, трајао је мукотрпан рад. Обилазећи све црногорске крајеве, Богишић се на лицу места ближе упознавао са народним обичајима, јер, како је говорио, „народно право" је оно много тражено „добро право" које треба скупљати, истраживати и правнички формулисано дати народу као закон, уместо неприродно натуреног туђег, римског права.

Да би дошао до изворних података о народним обичајима, Богишић је први код нас користио метод писменог анектирања. За своје монументално дело **Зборник садашњих правних обичаја у Јужних Словена** (1874) користио је претходно састављен упитник са 352 питања (доцније проширио на 2000) умножен у 4000 примерака и разаслат у све наше крајеве добрим познаваоцима народног живота, познат као **Напутак за описивање правнијех обичаја који у народу живе**.

Узимајући у обзир у првом реду народне обичаје, Богишић је марљиво проучавао и писано грађанско законодавство других народа, инсистирајући, ипак, да се главна пажња усмери на народне појмове о правди и правици, на обичаје и предања, и на потребе црногорског народа.

Помогао и Јапанцима

Књаз Никола 25. марта 1888. потписује Богишићев нацрт и проглашава га као Општи имовински законик за књажевину Црну Гору са важењем од 1. јула исте године. На књажев наговор, аутор Законика постаје министар правде да би надзирао његово спровођење у живот и, ако је потребно, извршио потребне корекције. То је и учињено па је нови публикован 14. јануара 1898. године.

Преведен на пет светских језика, овај Законик потврђује мишљење познатих правника оног времена, и не само оног, да је то ремек-дело своје врсте.

Заступајући тезу да „ако законодавац жели да буде разумљив народу, ваља да се служи његовим језиком" Богишић у Општем имовинском законику употребљава изворни народни језик, дајући тиме пун допринос Вуковој и Даничићевој борби за народни језик.

Немиран дух, Богишић се интересовао и за остале проблеме југословенског културног живота и о њима врло често писао. Уосталом, био је близак пријатељ Вука Караџића, Даничића, Миклошића, Шафарика, Рајевског и других истакнутих личности словенског југа.

Углед Валтазара Богишића био је несумњиво велики, не само код словенских народа. У време Париске изложбе, 1878, њега посећује јапански изасланик Мацајоши Мацагута са молбом за савет у њиховом раду на кодификацији јапанског приватног права. Јер, иако се посебна комисија тиме бавила шест-седам година, нису успели да разјасне многе ствари. Богишић је и то могао и — помогао.

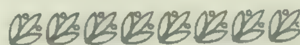
Преморен исцрпљујућим радом, Богишић, осетивши да му се ближи крај, креће из Париза за родни Цавтат. Међутим, смрт је била бржа. Умро је на Ријеци 24. априла 1908.

П. Милатовић

ВЕСНИК БУРЕ

О МАЛОЈ ПТИЦИ КОЈА СЕ САБЛАСНО ПОЈАВЉУЈЕ НА НАЈУЗБУРКАНИЈИМ ПУЧИНАМА МОРА И ОКЕАНА МЕЂУ МОРНАРИМА СУ ДУГО КРУЖИЛЕ ЗАСТРАШУЈУЋЕ ПРИЧЕ.

Међу морнарима су дуго кружиле разне празноверице о „веснику буре", малој птици бурници (Hydrobatidae) која се сабласно појављује пред буру, чак и на најудаљенијој пучини океана. О овој необичној птици — симболично најављујући једно нове време, познати писац Максим Горки је написао:

„Над пучином бијелом
мора, гле! Облаке
вјетар скупља.
Између облака и мора
гордо лети вјесник буре:
налик је на црну муњу.
Сад дотиче крилом
вале, сад се диже у
облаке.
Кликће он и чују
радост облаци у гласу
птице.
Његов кликтај —
жуди буру . . !"
(превод
Добрише Цесарића)

ИМЕ ВАРА!

Ко први пут чује њено помало пустоловно име помислиће да се ради о некој великој птичурини, која се укоштац хвата с великим бесом ветра, како јој и име говори, запењеним и узнемиреним таласима, страхом и трепетом приобалних пространстава, у најмању руку „господарем мора".

Међутим, реч је о птици тек нешто већој од врапца. Називају је још и морском ластавицом, јер је дужина раширених крила два пута већа од њене дужине, рачунајући од главе до репа. Тамне је боје, по правилу црне, с рашљастим репом.

Ова неустрашива и хитра птичица гради свој дом тамо где бесни бура. Гнезди се уз обале мора и океана, те јој простора никад не недостаје. Ту је она у свом правом елементу и као да зна да је море лепше што јаче бесни, да узбуркани морски таласи, кад се разбијају о хриди, чине незаборавну слику...

Кад ветар узнемири морску површину, непрегледном пучином лутају бурнице у потрази за храном, осећајући се „као код куће". У скромном јеловнику најмилија су им храна угинуле рибе и алге што плутају морем. А управо у таквим тренуцима тога се може доста наћи. Потребна је спретност и стрпљивост које бурницама не недостају. Вешто користећи налете ветра, непрестано су у стању да се одржавају тик над немирном водом, као да клизе на воденим скијама.

Ако се бурница отисне даље на пучину, удобно се смести на запенушаним таласима, плутајући на њима као запушач на води. Стрпљење их не издаје у чекању да ли ће наићи неки брод и бацити отпатке преко палубе. То им није посластица, али добродошће за празан желудац у недостатку другога.

Док су овим птицама пукотине у хридини, које оне оскудно обложе морском травом да им буде удобнији.

Женка снесе само једно јаје из којег се излеже птица. Мајчина је дужност да чува и пази своје јединче, а отац је тај који се мора бринути за храну.

НЕОЧЕКИВАНИ ПРОТИВНАПАД

Бурница је мирољубива птица, али ако се у њу дирне, зна бити врло неугодна. Има посебан систем за одбрану од непријатеља. Највећи и главни непријатељ јој је грабљиви галеб, најчешће бурни галеб.

Нападне ли је галеб или каква друга грабљивица, она нападачу равно у лице штрцне неку посебну врсту уљне течности врло неугодног мириса. Та неочекивана одбрана често је сасвим довољна да нападник одмах одступи.

Бурнице настањују готово сва мора и све океане света, од екватора па до оба пола. Ипак, ова птица је селица и ниједна јој друга по пређеном путу није равна.

Један члан ове породице преваљује из године у годину ништа мање него 17.000 километара! Толики је пут од северног Атлантика до Антарктика, где се гнезди, и натраг. То је Вилсонова бурница, названа по америчком биологу Едмунду Бичеру Вилсону (Edmund Beecher Wilson) који је први описао.

Понекад се мале бурнице не могу одупрети снажним налетима ветра, па их велике олује однесу далеко у унутрашњост копна. Тако су покаткад виђене чак и у швајцарским Алпима! Тим упорним и жилавим летачима ни то не представља неки већи проблем, јер упркос свему, они и одатле пронађу пут до приобалних крајева и атлантског плаветнила које је њихов дом.

Д. К.

Пацов - незадрживи освајач

НИ ВОДА, НИ ВАТРА, НИ ЧОВЕК НИСУ МОГЛИ ДА ЗАУСТАВЕ ОВОГ ЦРНОГ НАПАСНИКА У ЊЕГОВОЈ НАЈЕЗДИ ПРЕМА ЕВРОПИ И НОВОМ СВЕТУ. ПРЕД ЊИМ ЋЕ УСТУКНУТИ ЧАК И ЊЕГОВ СМРТНИ НЕПРИЈАТЕЉ — МАЧКА.

Захваљујући проналаску атомске енергије, човек данас може да усмрти свој род. Међутим, ако би људски род у овом страховитом чину био уништен — неколико врста пацова преживели би и атомски удар! Овај чудесни ненадмашни сисар је неуништив. Он је одувек стални и упорни човеков пратилац, али на сасвим други начин од пса или коња. Није случајно француски председник Жискар д'Естен рекао да су највеће муке за Парижане инфлација, незапосленост и — пацови. Наиме, процењује се да данас у главном граду Француске живи преко три милиона пацова, дакле колико и људи.

Ништа боља ситуација није ни у Њујорку, Београду, Лондону, Хонгконгу, Каиру, Загребу, Сплиту... Пацови су одавно освојили цео свет, сем Антарктика, и данас их на Земљи има много више него људи.

Сурови обрачун сивог и црног

Пацови припадају врло разгранатом роду Rattus и сматра се да их има око 550 врста. Међутим, најраспрострањенији су и најопаснији црни, мрки и сиви.

Сматра се да су пацови у велику и незадрживу сеобу кренули из Азије, неки чак са индонежанских острва. Црни пацов је пошао у освајање света већ у доба Римљана или чак раније, „пешице", скривен у бродовима, роби, караванима. Међутим, непрегледне колоне ових животиња, из још необјашњених разлога, кретале су повремено са свог првобитног станишта, уништавајући све пред собом. Ни вода, ни ватра, ни човек нису могли да зауставе црног пацова у његовој најезди ка Европи, а затим на Нови свет. А са собом је свуда доносио и ширио једну од најтежих болести — кугу, која је вековима харала, непобедива као и њен преносник.

Али, глад и велики земљотреси у Азији, у 17. веку, натерали су и огроман број сивих пацова да потраже нова, сигурнија уточишта. Бескрајна војска раздражених животиња избила је на обале Каспијског језера, с лакоћом препливала Волгу и нашла се надомак новог и кугом угроженог простора — Европе.

Зачуђујући је податак да су сивог пацова Европљани дочекали с радошћу, јер су сматрали да ће уништити свог црног сродника, који је ширењем куге преполовио европско становништво. И заиста, у крвавом и дуготрајном боју (а пацови се између себе увек боре до уништења), једног од противника надјачао је новопридошли глодар.

Епидемије куге су јењавале али се истовремено појавила и нова напаст: исти тај сиви или путнички пацов је најлукавија, најопрезнија, најдрскија, најпаметнија и најкрволочнија животиња. Гризао је све, чудесном брзином доносио на свет нараштај за нараштајем, и док је црни пацов дугачак око петнаестак сантиметара и тежак око 200 грама, његов сиви рођак може бити два пута дужи и преко четири пута тежи. Пред овом грдосијом од пацова устукнуо је чак и његов смртни непријатељ — мачка. Јер, овај глодар је неустрашив и жилав борац који се увек бори на живот или смрт, и тешко оном мачору који се с њим ухвати укоштац!

Међутим, сам човек несвесно је помогао пацовима да постану једна од највећих главобоља житеља и града и села. Изградњом канализације, подрума, тунела, складишта и метроа пацов је добио идеалан простор за свој, пацовски живот. Сваки пацов дневно једе два пута више хране него што је тежак! Утврђено је да би стандард савременог човека био много већи, а глад у свету била видно мања кад би се истребили пацови. Да зло буде још веће, научници су приметили да је последњих деценија пацов постао велики пробирач у исхрани, јер све више једе само деликатесе: суво месо, ускладиштене намирнице и житарице, слаткише, воће...

Ниједна животиња није нанела толико зла човечанству као црни пацов (лат. Rattus rattus) који преноси — кугу.

Два напасника по становнику

Али, просечног пацова данас је врло тешко отровати, а то је још увек — најефикаснији начин за његово уништење! Јер, он врло често, на још необјашњен начин, осети где је отров, која је храна затрована а која безопасна, и клони се сваке опасности. Кад се замка уклони, здрав и гладан, пацов се враћа и са још већим бесом и апетитом наставља уништавање и размножавање.

Кад би човек успео да савршено отпреми, закопа или херметички затвори масу отпадака коју сваки дан оставља у близини станова, пацова би сигурно било мање. Али, људи као да се труде да зграде у којима живе и њихову околину учине што пријатнијим не само за пацове, већ и за мишеве, бубашвабе, мраве и многе друге напаснике...

Као да им је постало тесно, данас се пацови завлаче свуда, па чак и у хидроцентрале и аутомобиле. Да би спречили неумерен раст оштрих зуба, чиме их је природа издашно обдарила, гризу и уништавају све: намештај, скупоцене каблове и проводнике, кожу, текстил, ускладиштену робу. Повремено се пацов може наћи чак и у буту живе свиње или говечета, где ископа рупу и начини гнездо.

Ненадмашног штеточину смеђег пацова (лат. Rattus norvegicus) не могу да зауставе ни ватра, ни вода ни — човек.

Шири заразу и остаје здрав

Наравно, због оваквог начина живота, градска средина је прави рај за пацова. Никада човек, и поред најсавременијих средстава за борбу против глодара, не може да постави отров на сва она места која су пацовима врло лако доступна. Зато у свим већим градовима света, као и у многим нашим градовима, сваки становник има, у просеку, своја два пацова. Негде је овај однос мањи, али негде много већи и забрињавајући.

Није овај неуништиви глодар опасан за човека само зато што у силосима, фабрикама, таванима и хамбарима уништи тоне и тоне хране неопходне за исхрану великог броја људи и што у парампарчад изгризе све што му је згодно за његове вилице и оштре зубе.

Све врсте пацова, нарочито црни и сиви, главна су карика у ланцу преношења многих болести. Пацов врло често околину зарази болешћу која понекад прерасте у праву епидемију, док он сам остаје имун и потпуно здрав!

Врло је дугачак списак болести које преносе и шире црни и сиви пацов. **На првом месту је куга, мада је она у свету све ређа, а код нас сасвим искорењена. Али, зато, су ту и тифус, туберкулоза, парализа, жутица, опаке и тешко излечиве болести. Списак неких, мање опасних болести, а које такође преносе пацови, њихове буве и разни кожни паразити, много је дужи.**

Најзад, да ли човек може ефикасно и потпуно да се одбрани од овог напасника? Стручњаци тврде: ефикасно — да, потпуно — не.

Као и за многе друге проблеме у природи и својој околини, тако је и за пацовску најезду највише крив човек. Кад би своје подруме, таване, станове и њихову околину одржавао уредније и чистије, број пацова би се смањио на подношљивију меру. Међутим, начин за потпуно уништење ових глодара човек ипак још није пронашао и рат са пацовима трајаће, вероватно, још веома, веома дуго. У овом необичном рату предност је, засад, на страни пацова.

И. Лончар

Прва половина 14. века била је преломно време у начину облачења. Између 1340. и 1360. дошло је до великих промена у западној Европи које су, поред осталог, донеле новине и у одевању. Нова модерна одећа кројена је тако да је уобличавала фигуру. Пре тога, сви европски костими били су широки и нескројени, вукли су се по земљи без појаса, крагне и украса. И поред најенергичнијих осуда промена, нова одећа брзо је мењала стару, улазећи на тај начин у историју.

Феудални систем је срушен и аристократија губи битку пред трговачком класом. Раније, продирањем Нормана, француска мода нашла се у Енглеској. Међутим, Енглези су својом индивидуалношћу и укусом изменили многе елементе у начину облачења. То се одражава у украшавању и манири којим је одећа ношена па и у боји. У 14. веку одело је сачињено од богатијег материјала украшеног орнаментиком. Извор свих тих материјала налазио се у Италији.

Од 1340. као нормална одећа прихваћен је „сиркот"; главно одело је туника звана „котехарди" замена за надтунику. Испод ње је подтуника која је покривала торзо. Панталоне тесне, утегнуте, до земље. Дуга свечана туника

Veselinović B.
'78

ИСПРЕД КАТЕДРАЛЕ У ЕЛИЈУ

ишчезла је после 1325. мада је церемонијални „мантил" остао. С друге стране, носио се дуги, округли „клоак" причвршћен спреда и на раменима као и округли „капе" до половине бутина с дугмадима до појаса, поред капе на раменима попут капуљаче.

Ципеле су биле краће, напред као папуче причвршћене каишевима и пређицама око чланака. Дуге ципеле ношене су приликом јахања а кратке за шетњу. Шешир и „горгет" су имали издужен облик назван „лирипајп". Око 1340. шешир и „горгет" добили су „турбан-шешир".

Жене су почеле да мењају моду око 1320. године. Хаљина или „киртл" почела је да се сужава на грудима док је у широким наборима падала на тло. Преко ове долазила је „котехарди". Ту је и „сиркот клоак" док су ципеле биле као у мушкараца. „Вајле" и „вимпл" наставили су своју популарност. Затезане око главе чинили су неку врсту капе којој су крајеви лепршали са стране.

Жене су чешљале косу по средини и скупљале је у венац око главе, као широко испупчење. После 1340. стил се изменио — носиле су се плетенице цилиндрично увијене.

ХИТ-СТРАНА

СВИТ

SWEET

После извесног затишја у раду, многих критика и неспоразума на које су наилазили чак и код своје верне публике, чланови групе СВИТ одлучили су прошле године да се повуку у један замак у Велсу, размисле о својој будућности, и, ако је могуће, створе материјал за нову плочу. Резултат је био албум „Девел Лидид“ (»Level Leaded«) са кога је и композиција „Љубав је као кисеоник (»Love is Like Oxygen«) која се брзо нашла на њиним топ-листама.

Састав су основали, пре десет година, певач **Брајан Коноли** (Brian Connolly) и бубњар **Мик Такер** (Mick Tucker). Њима су се касније придружили басиста **Стив Прист** (Steve Priest) и гитариста **Енди Скот** (Andy Scott). У овом саставу остали су све до данас. Можда је то њихово дугогодишње дружење довело до тога да су постигли савршено јединство у музичком смислу. Они сада и сами компонују. У почетку су то за њих чинили чувени тандем Чин и Чепмен (који су заслужни и за успех Сузи Кватро и Гарија Глитера). Они су створили за групу СВИТ низ хитова који су им донели славу и успех у читавој Европи. То су нумере „Смешно, смешно“ (»Funny, Funny“), „Коу-Коу“ (»Co-Co«), „Попа Џоу“ (»Poppa Joe«), „Виг Вем Бем“ (»Wig Wam Bam«), „Мали Вили“ (»Little Willy)... „Лисица у бекству“ (»Fox on the Run«) прва је песма коју је сама група СВИТ компоновала.

Брајан Коноли, вођа састава и певач, нема глас типичног рок-певача, као што је Елвис Присли или Мик Џегер, али има нечег привлачног и убедљивог у њему. Састав свира енергичан, необуздан рок у коме нема индивидуалног истраживања, већ тимског рада. СВИТ је до сада продао око тридесет милиона плоча.

ПОП — ВЕСТ

БИТЛСИ (BEATLES)

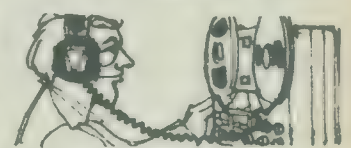
Често у последње време можемо чути да ће се најславнија група на свету БИТЛСИ поново састати. Разлог је, кажу, добротворна приредба у корист животиња које нестају (фока, китова итд.), а треба да се одржи у Лос Анђелесу следеће године. За сада су свој пристанак дали Џорџ Харисон и Ринго Стар. Чека се одговор Пола Макартнија и Џона Ленона.

БЕРЗА ПЛОЧА

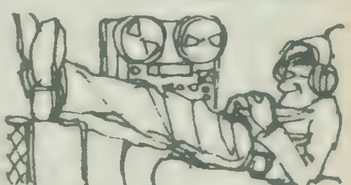
Купујем ЛП плоче: »Electric Mud« (MUDDY WATERS) и »Declares War« (Eric Burdon), а продајем и неколико оригиналних албума. Заинтересовани нека се јаве на адресу.

Драго Денић
Божидарчева 22/34
18000 Ниш
(телефон: 018 41-671)

Радо слушам музику групе СМОКИ и желела бих да набавим њихову прву ЛП плочу »Pass It Around«.

Љиљана Аџић
Саве Ковачевића 40
11000 Београд

Продајем добро очуване ЛП плоче: »Stormbringer« (DEEP PURPLE), »Made in Europe« (DEEP PURPLE), »Rainbow« (Ritschie Blackmore ex DEEP PURPLE), »Quatro« (Suzi Quatro), »Sweet Freedom« URIAH HEEP, »Animals« (PINK FLOYD), »Tommy« (оригиналне мелодије из истоименог филма — дупли албум), »Forver and Ever« (Demmis Roussos) Долази у обзир и замена за неку од касета састава DEEP PURPLE.

Томислав Бранчић
Песничка 18/12
24000 Суботица

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ЉУБАВ ЈЕ КАО КИСЕОНИК

(LOVE IS LIKE OXYGEN)

Музика и текст: СВИТ
Изводи: СВИТ

Love is like oxygen.
You get too much,
You get too much,
Not enough and you're gonna die.
Love gets you high.

Time on my side,
I got it all.
I've heard that pride
Always comes before a fall.
Thare's a rumour
Going round the town
That you don't want me around

I can't shoke off
My city blues.
Every way I turn I lose.

Love is like oxygen...

Time is no healer
If you're not there.
Lonely fever,
Sad words in the air
Some things are better left unsaid
I'm gonna spend my days in bed
I'll walk the streets at night
To be hidden by the city lights
City lights.

Love is like oxygen...

БЕЈ СИТИ РОЛЕРС

— BAY CITY ROLLERS —

Вишегодишња владавина састава БЕЈ СИТИ РОЛЕРС изгледа да ће ускоро престати. Проблеми су почели када је групу напустио гитариста Ален Ленгмјур који је, мада је имао свега двадесет шест година, сматрао да је исувише стар да свира у саставу чију публику чине млади од 12 до 16 година. Одговарајућу замену „Ролерси“ никако нису успели да пронађу. Сарађивали су најпре с осамнаестогодишњим Јаном Мичелом који их је такође напустио да би формирао свој састав РОЗЕТА СТОУН (ROSETTA STONE). Затим у групу долази Пет Мек Глин који остаје још краће од Мичела после чега су „Ролерси“ одлучили да наставе као квартет. Група је и даље популарна а плоче се добро продају. Понекад су се чуле приче да су односи у групи неснoсни и да су јој дани избројани. Међутим, састав и даље свира и одлази на заказане турнеје. Преломни тренутак наступио је када је једна продуцентска кућа певачу Леслију Мекину понудила невероватну суму од милион долара да напусти групу и посвети се солистичкој каријери. Десли је то прихватио мада је уговором био везан за састав БЕЈ СИТИ РОЛЕРС. Остала три члана групе нису пристала на споразумни раскид уговора што доводи до сталних неспоразума и сукоба. За сада група још наступа мада је очигледно да је њен крај само питање дана.

РТВ ЉУБЉАНА

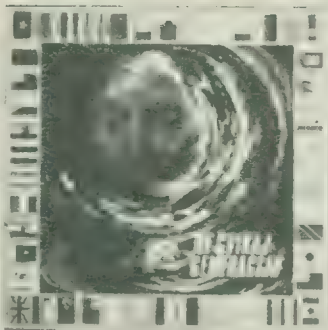
НОВЕ ПЛОЧЕ

АТОМСКО СКЛОНИШТЕ

У издању Продуцентске куће РТВ Љубљана недавно се појавила у продаји занимљива и квалитетна ЛП плоча „Не цвикај, генерацијо" састава АТОМСКО СКЛОНИШТЕ из Пуле. Ова група се први пут широј јавности представила на прошлогодишњем BOOM фестивалу у Новом Саду где је скренула пажњу на себе као оригинална постава која свира занимљиву и инспиративну музику данашњег времена. На плочи првенцу нашле су им се, између осталих, и веома добре нумере: „Не цвикај, генерацијо", „Сазнао сам дијагнозу" и „Отмица љубави".

Група ЈАПАН постоји већ више од две године. Чланови овог састава нашли су се преко огласа који је објавила једна немачка продукција грамофонских плоча. Идеја је била да се окупи пет атрактивних музичара и да се тако оснује група која би донела велик приход продуцентској кући. Али, прошле су две године а група, од које се много очекивало, није доживела никакав успех. Издали су две мале плоче које су прошле сасвим незапажено. Међутим, они и даље раде и резултати неће изостати.

ЈАПАН је управо снимио своју прву велику плочу, а истовремено им је изашао и трећи сингл на коме се налази песма »Don't Rain on My Parade«. То је песма из једног старог филма коју певају Џуди Гарланд и Мики Руни. Од ове нумере се очекује да најзад донесе групи успех који је својим музицирањем то већ и заслужила.

ИЗВИР

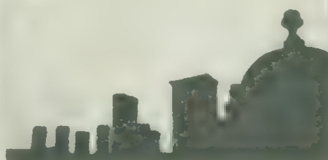
Словеначки састав ИЗВИР ужива велику популарност код младих те није случајно што су музички уредници продук-

ције РТВ Љубљана одлучили да издају велику плочу. Шест нумера које су се нашле на њој представљају велико освежење у домаћој рок-продукцији која у последње време не може да се похвали неким изузетним музичким остварењима

МИРЈАНА ПЕИЋ

Продукција плоча из Љубљане не заборавља ни старије дискофиле. За њих и све остале љубитеље градских песама и романси припремљена је ЛП

плоча под називом „Старе градске песме и романсе". Интерпретатор старих шлагера и народних мелодија „Да смо се раније срели", „Поноћни валс", „Хладан ветар пољем пири", „Сви смо ми млади", „Љубави моја" и других позната је београдска позоришна глумица Мирјана Пеић.

НАША КАРИКАТУРА

(ЛЕО МАРТИН)

☆☆☆ Читаоци јављају ...☆☆☆

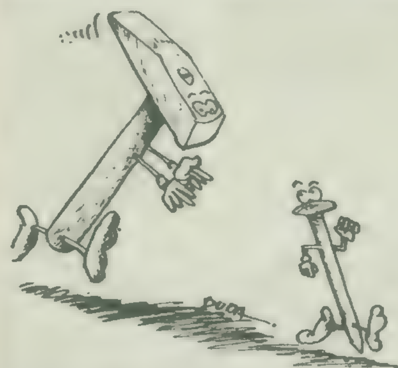

ВЕСТИ ИЗ КЊАЖЕВЦА

Крајем прошле године у Књажевцу је основана вокално-инструментална група SEXTET MR. која свира музику за све укусе. Чланови су: ТОПЛИЦА МИЛАНОВИЋ, (труба), МИЛЕНКО РАЈИЋ, (баритон и сопран саксафон, флаута, кларинет и мелодика), ДРАГАН ЦОНИЋ (оргуља и вокал), ДРАГАН ИЛИЋ (гитара), НЕБОЈША ЈОВАНОВИЋ (бас-гитара) и ДРАГАН ЈОВАНОВИЋ (бубњеви и вокал).

Ова група музичара је и раније наступала али под другим именом. Учествовали су, и то са успехом, на Фестивалу културе младих Србије у Књажевцу. Са овом групом Књажевац је добио више могућности за забаву.

Зоран Јовановић
Ђуре Ђаковића бб
19350 Књажевац
(хонорар 100 дин.)

ВЕСТИ ИЗ НИША

Група ШОК основана је пре годину дана у Нишу. Од самог почетка оријентисала се искључиво на извођење сопствених композиција, па су тако настале песме „Мелинда", „Дилема", „Диско цура", „Разлог за љубав", „Свакидашња песма" и „Крај игре".

О музици коју свирају, композитор и шеф групе Братислав Николић каже: „Млади су данас оптерећени разним обавезама и ретке часове предаха велик број њих проводи уз музику. Зато пишем музику која није тешка за слушање. Напротив, она је једноставна и подсећа на композиције које изводи група СВИТ, или на баладе Даде Топића."

Чланови групе ШОК су: МОМЧИЛО МЛАДЕНОВИЋ (бубњеви), БРАТИСЛАВ НИКОЛИЋ (соло-гитара и вокал) и ЗОРАН СТОЈАНОВИЋ (бас-гитара).

Слађана Николић
Ђорђа Крстића 20
Ниш
(хонорар 100 дин.)

ВЕСТИ ИЗ СКОПЉА

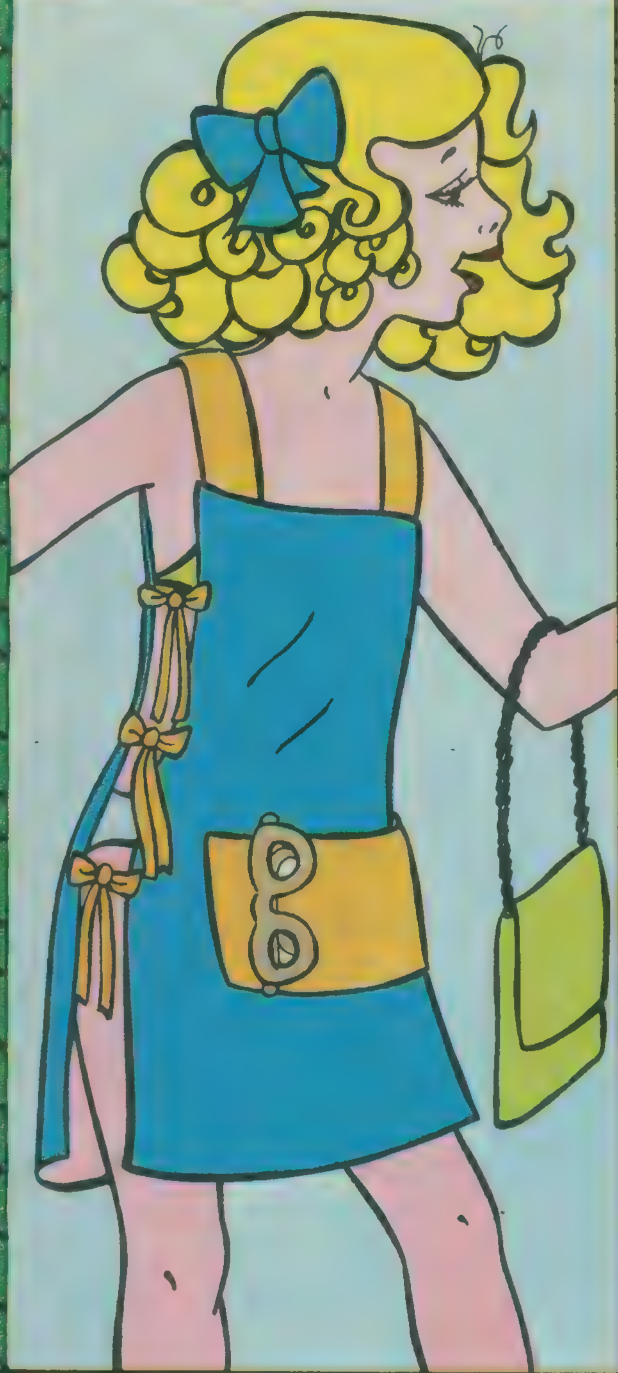
Група ИЗГРЕВ једна је од новоформираних али не и непознатих у Скопљу и околини. Састав је основан јула 1977. године и састоји се од чланова познатијих скопских група које су се распале. ИЗГРЕВ свира искључиво своје композиције и негује стил у којем преовладава модеран фанки-ритам са примесама македонског изворног фолклора.

Чланови групе су: КИРЕ ПОПОВСКИ (електрична гитара и композитор), МАРЈАН ГЕНЧЕВСКИ (бас-гитара, композитор и пратећи вокал), РОБЕРТ ХОРВАЈ (вокал, композитор и писац текстова) и ПЕРО ДОМАЗЕТОВСКИ (бубњеви).

Адреса групе ИЗГРЕВ: Максим Горки 11, 91000 Скопље

Саут Шемси
Ул. 141 бр. 106
91000 Скопље
(хонорар 100 дин.)

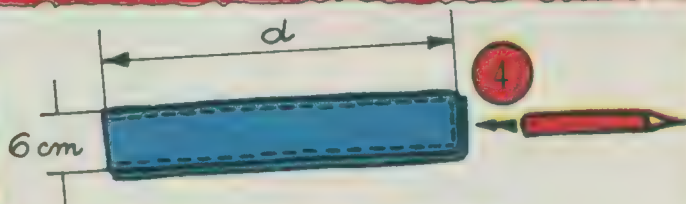
LIKAR POPOVIĆ BILJANA '78

ХАЉИНА-КЕЦЕЉА за плажу

У прошлом броју предложили смо вам да направите оригиналан купаћи костим а сада дајемо крој и за хаљину-кецељу коју ћете моћи да носите преко њега кад идете на плажу.

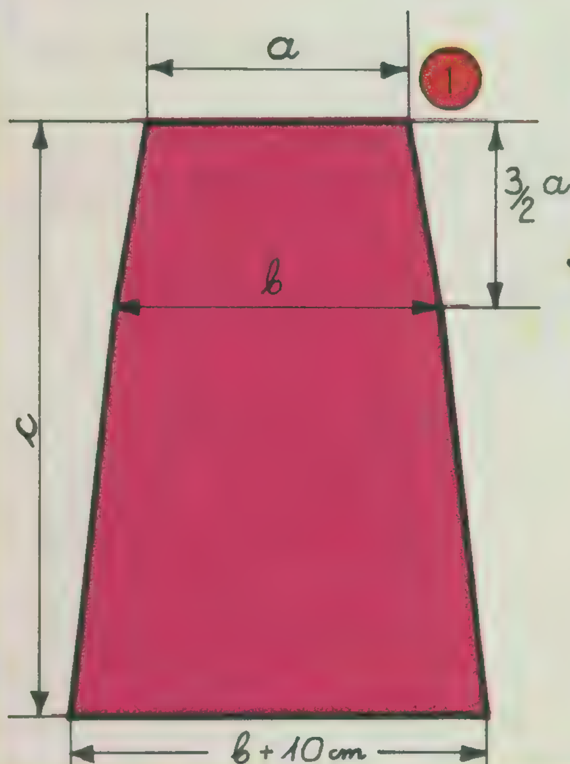
Крој је дат на **сл. 1**, а поступак мерења на **сл. 2**. Кад искројите два пута део са слике 1, порубите га по свим ивицама **(сл. 3)**. Потребно је још да направите траке за нараменице и за везивање са стране. Оне се праве на следећи начин. За сваку траку кроје се два иста парчета која се са две дуже и једне краће стране ушију с наличја **(сл. 4)**. Затим се оловком притискује краћа ушивена страна и трака окреће на лице **(сл. 5)**. На крају се друга краћа страна подвије и ушије с лица **(сл. 6)**. Нараменице се ушивају с наличја, а траке за везивање с лица хаљине **(сл. 7)**. На предњи део можете ставити џеп чију ћете величину одредити према својим потребама.

ТРОВАЧ са хиљадама ПИПАКА

НАУЧНИЦИ ЈОШ НИСУ УСПЕЛИ ДА ПРОНАЂУ ПРОТИВОТРОВ ЗА СМРТОНОСНУ МАТЕРИЈУ КОЈОМ ЈЕДАН ЦИНОВСКИ ДУПЉАР ПАРАЛИШЕ СВОЈЕ ЖРТВЕ

У акваријуму напуљског Завода за зоологију постоји једна стаклена витрина испуњена морском водом у којој, на први поглед, нема ничега. Тек кад напрегне очи, посматрач може да запази како се нешто лагано и уједначено креће. То је — прелепа медуза „Венерин струк", названа тако јер има облик узаног, издуженог појаса. А невидљива је пошто је сачињава 99 процената воде, а само један проценат чврстих материја! Када би се нашла на сувом, ова, као и сличне медузе **Rizostoma pulmo** или **Bero ovata** претвориле би се у једва видљив грумен слузи.

Међутим, у морским дубинама, поред оваквих безазлених, беспомоћних и неприметних „чудеса" живе представници са много „темпераментнијим" особинама. Тако, на пример, разгранате, пипкасте морске анемоне прелепих, пурпурних боја, налик су на егзотично цвеће, али њихова љупкост камуфлажа је за врло опасне особине!

Гњурац који би у својим излетима по дну мора голом руком, ногом или леђима очешао неки од ових „цветова", лоше би се провео! На том месту одмах би му се појавио гнојни оток који сврби, затим се јавља све оштрији бол праћен осећајем опште слабости читавог тела, па вртоглавица, дисајне тешкоће и најзад, цијаноза или, такозвана плава болест. Назив је добила по томе што оболели добија плаву боју коже и слузи, услед смањења количине хемоглобина у крви.

Ова саса, изазивач плаве болести (иако је сама пурпурна) која се на латинском, зове **Ceriatus membranaceus, такође може да** се види у напуљском акваријуму. Не спада у најопасније: има и — смртоносних лепотица, каква је **Физалија** дупљар у облику огромног мехура који углавном плива по површини мора. Из даљине личи на каравелу, барку какве се праве у Португалији, па је отуда људи из ових крајева зову „португалски ратник."

Међутим, овај опаки „ратник" може да опстане и у дубинама, где га није лако уочити као кад плови по површини. Хиљаде његових пипака који се налазе на површини мехура — а она је као оклоп — садрже отровну материју непознатог хемијског састава. Довољно је да дотакну жрву и она се одмах паралише, а тада лако постаје плен обухваћен између тих убитачних „ручица". Затим га медуза мирно и лагано прежива у својој пространој дупљи...

Шта да учини човек ако доживи овакав сусрет? Искрено речено, мало тога... Једини савет је да брзо исплива и трља песком место које су пипци отровали, не би ли тако механички одстранио тај опасни „серум" или бар спречио његово даље ширење крвотоком.

Научиници из напуљског Завода за зоологију испитивали су течну материју коју испушта **Физалија** и све што су успели да утврде, јесте да је она по саставу претежно беланчевинаста. Али нису успели да направе противотров као што су, рецимо, противотрови за ујед змије.

М. К.

EUROCREM®

намазан на хлеб

MMMMMMMMMMMMMMMMMMM...

EUROCREM
ЈЕ ХРАНЉИВ,
УКУСАН, ЗДРАВ
ЈЕР САДРЖИ МЛЕКО,
ЛЕШНИК, КАКАО...

EUROCREM
ЗА ГЕНЕРАЦИЈУ КОЈА РАСТЕ!

ПОСЛЕДЊА ПРИЛИКА!

Обратном поштом добићете 10 већ одштампаних књига из првог кола обновљене серије **Плава птица** и то по претплатној цени, ако одмах попуните купон из овог огласа и пошаљете »Просвети«

ПЛАВА ПТИЦА

најбоља, најсадржајнија, најлепша омладинска библиотека која је икада објављивана у нас, обновљена је у заједничком издању »Југославије« и »Просвете«

Плава птица у првом колу обновљене серије (уређује **Жика Богдановић**) донела је низ изабраних дела класичне и савремене књижевности за младе, настављајући и обогаћујући једну сјајну традицију наше културе.

Прво коло обновљене **Плаве птице** садржи ових 10 књига:

1) Емилио Салгари, **Црни гусар**
2) Рајдер Хагард, **Рудници цара Соломона**
3) Џек Лондон, **Бели очњак**
4) Франц Трелер, **Гаучов син**
5) Роберт Луис Стивенсон, **Црна стрела**
6) Јуриј Корињец, **Тамо далеко преко реке**
7) Мајкл Муркок, **Елрик од Мелнибонеа**
8) Болеслав Прус, **Фараон I**
9) Болеслав Прус, **Фараон II**
10) Болеслав Прус, **Фараон III**

Плава птица појављује се, после више од три и по деценије, у своме изворном изгледу и облику у графичко-дизајнерском решењу нашег познатог уметника **Михаила С. Петрова**.

Књиге су штампане ћирилицом у просечном обиму од око три стотине страна формата 13 x 19 cm, на најбољој хартији и повезане су у платно, са омотом у четири боје и бројним црно-белим илустрацијама.

Претплатна цена изишлом колу од 10 књига 960 динара
(6 рата по 120 динара)

Претплата за ново коло које ће почети излазити 1. септембра 1978. г. биће ускоро расписана.

Сваког месеца у току школске године излази из штампе по једна књига.

Уредним претплатницима књиге се шаљу онако како излазе из штампе, **без обзира на број дотле уплаћених рата.**

У појединачној продаји цена сваке књиге из библиотеке **Плава птица** је **120 динара.**

Сва три предратна кола **Плаве птице** биће поново објављена у репринт-издањима.

(Место и датум)

Издавачко предузеће „Просвета"
11001 Београд, Добрачина 30
Поштански фах 555, телефон 631-651

Претплаћујем се на ново коло омладинске библиотеке **Плава птица** од 10 књига које ће одмах бити испоручене, по претплатној цени од 960 динара.

Обавезујем се да наведени износ исплатим

а) **одмах**, а најдаље у року од 8 дана по пријему „Просветине" уплатнице са 5% попуста тако да ћу платити свега 912 динара;

б) у 8 месечних рата по 120 динара, почев од следећег месеца, увек са уплатницама добијеним од „Просвете".

(Име и презиме)

(Занимање и назив установе — предузећа ако је претплатник у радном односу)

(Телефон у стану — Телефон у предузећу)

(Број поште, место и тачна адреса)

(Својеручан потпис)

ФАНТАСТИЧНА

ЗОРАН МАОДУШ

ПРИЧА

Најзад Земља!

— Ипак није био сан! — рече Лиза везујући појас.

Осам Мозгова лебдело је недалеко од четвртог квадранта свемира. Личили су на прозирне измаглице које се непрестано крећу. Мењали су облик, боју и место на коме су се налазили, али све су то радили у неком ритму и у тачно одређеним размацима. У ствари, телепатски су разговарали, чекајући Седмицу да се врати са извиђања.

Један од њих, Четворка, разли се према највећој маглини мало удаљеној од осталих.

— Поштована Јединицо — посла јој мисао — дозволите ми да Вам саопштим да моји сензори региструју приближавање Седмице.

Јединица задрхта па се опет умири.

— Да, да, веома је близу — од врати мисао Четворки. — Осећам је на свега неколико светлосних година. Вероватно се нешто десило веома близу чим се тако брзо враћа. Сад је прешла границу четвртог квадранта. Ево је, стиже.

Пурпурноцрвена маглина разли се према Јединици. Остале маглине затреперише у знак поздрава и приђоше ближе Седмици.

— Поштована Јединицо — мисао Седмице треперила је узбуђено — на преласку из другог у трећи временски квадрант, а у петом квадранту простора, регистровала сам објект који тамо не би смео да се налази јер својим присуством ремети равнотежу у том делу времена и простора.

Седмица застаде. Остали мозгови затреперише.

— Настави. — Јединица благо задрхта и промени боју. — Шта је то? Какав је то предмет?

Седмица такође промени боју. Сада је била светлозелена.

— Одмах сам потражила по Меморији — настави. — Предмет, који сам запазила регистрован је у Меморији под бројем 7-14239-7 и носи назив „васионска летелица". Сврха јој је транспорт припадника неке расе кроз космос.

— У реду. — Јединица нестрпљиво дотаче Седмицу. — Нађи којој раси припада та летелица и врати је у њен квадрант. Због чега си се вратила?

Седмица задрхта и дотаче Јединицу.

— Та летелица садржи неки примитиван облик живота — одврати. — А Меморија тврди да је тај облик живота изумро. Регистрован је под бројем 1-48769-1. Меморија каже да се налазио у петом квадранту времена и другом квадранту простора, у малом сунчевом систему од седам планета. Доминирао је овим сунчевим системом, а развијао се на планети коју су домороци називали Земља. — Седмица задрхта и промени боју у плаву. — Али, по Меморији, тај облик живота је потпуно изумро у тренутку када је Земља прошла сувише близу матичне звезде што је опет било последица небројених атомских експлозија изазваних од стране домородаца. Планета је тада потпуно спржена и сав живот на њој је уништен.

Јединица се одмаче.

— А ти си ипак регистровала тај облик живота у летелици? — упита.

— Да. — Мисао Седмице била је кратка.

Јединица се испружи у правцу из којег је Седмица дошла са извиђања.

— Води нас! — нареди Седмици. — Хоћу да утврдим у чему је ствар. Немогуће је да један Мозак Космоса погреши, али ни Меморија Космоса не може да погреши.

Седмица ћутке пође напред, Јединица за њом, а за Јединицом пођоше остали Мозгови.

Само нас двоје!

— Мат — рече Лиза без одушевљења.

Тод погледа екран са шаховским фигурама и виде да је изгубио партију. Искључи екран. Погледа Лизу и у њеним очима виде сузе.

— Шта ти је, Лизо? — упита. — Зашто плачеш?

Лиза га погледа очајнички. Покри лице рукама и зајеца. Тод јој приђе и загрли је.

— Немој да плачеш. Знаш да то не вреди. Буди храбра.

— Да будем храбра, Тод? — упита Лиза кроз јецај. — Како да будем храбра? Кад смо побегли са Земље, било нас је четири стотине, схваташ ли, четири стотине. — Што људи, што жена, што деце. А сад — она погледа Тода и поново зајеца — сад смо остали само нас двоје, Тод, јер сви други су мртви.

Тод климну главом.

— У праву си. — рече тихо — Потпуно си у праву. Али, сад ти погледај мене. Зар нисмо обоје лекари? Јесмо. Зар нисмо учинили све што смо могли да их спасемо? Одговори ми.

Кад је Лиза потврдно климнула главом, Тод настави:

— Значи јесмо, све смо учинили. Али нисмо успели. Па добро, Лизо, није наша кривица што смо преживели. Могли смо умрети и пре него други јер уопште нисмо узимали никакве лекове. Све смо дали другима. Није ни наша кривица што су сви помрли. И зато се смири и немој више да плачеш. Компјутер је програмиран да изабере планету сличну Земљи и он ће то ускоро учинити. Не заборави да ми летимо брзином светлости и према томе неће много проћи, а ми ћемо пронаћи такву планету.

— Верујеш ли ти заиста у то, Тод, или ме само тешиш?

— Сигурно да верујем, чак сам убеђен у то — умиривао ју је. — Није лако наћи у овом бескрају планету каква нама одговара, али она сигурно постоји и ми ћемо је наћи. А кад је нађемо, уредићемо себи живот најбоље што умемо. Имаћемо пуно деце и људска раса ће се опет обновити.

Лиза се насмеши и обриса сузе

— Само да је што пре нађемо, Тод — прошапута и стеже му руку. — Обећавам ти много, много деце. Ја...

Ја сам Јединица!

Она подиже поглед, трже се и вриснү уплашено. На вратима је лебдела нека чудна сподоба. Била је потпуно прозрачна и преливала се у разним бојама. Лиза се приби уз Тода. Он је загрли левом руком, а десном покуша да дохвати атомизатор. Али, пре него што га је дохватио, он осети неку чудну малаксалост и рука му сама клону поред седишта.

Сподоба изненада проговори гласом бродског компјутера.

— Молим Вас, немојте се бојати — рече. — Ја Вам не желим зло. Ја само хоћу да разговарам са Вама. Пошто сам малочас утврдила да не располажете телепатским способностима, обраћам Вам се преко Вашег бродског компјутера. Прочитала сам у Вашим мислима да се зовете Лиза и Тод, да сте лекари и једини путници ове летелице. Дозволите ми да се и ја Вама представим. Ја сам Јединица, први Мозак Космоса и база из које је све проистекло — сав Космос и живот у њему. Космос је подељен на осам делова — временски и просторно. Сваким од тих делова управља по један Мозак и сваки носи по један број између два и девет. Ја координирам рад свих њих, уз помоћ моје Меморије Космоса. Моја Меморија каже да сте са планете Земља, али да је на њој изумро сваки живот. Је ли то тачно?

— Тачно је — одговори Тод мирно.

Јединица се залелуја и примаче ближе Тоду.

— Како то да сте само Ви преживели? — упита.

— Па ја не видим шта се то Вас тиче — рече Тод оклевајући. — Али, пошто ћете све ионако прочитати из наших мисли, боље да Вам сам испричам. До пре четири године, по нашем, земаљском, рачунању времена, вршене су на нашој планети атомске пробе. Од прве атомске пробе па до последње, прошло је близу две стотине година. Пре четири године, дакле, неки наши научници су утврдили да се планета Земља померила и да не иде више истом путањом око Сунца. Али, нико их није слушао. Најпре је бивало све хладније и хладније, а онда, годину после њиховог открића, Земља је прошла сувише близу Сунца. Страховита врелина спржила је планету, отопила полове и изазвала низ ланчаних атомских експлозија. Настали су ужасни пожари који су одједном гутали читаве градове, незапамћене поплаве рушиле су и носиле све са собом, а милиони људи су помрли од атомских радијација. Нас четири стотине украли смо овај брод, укрцали се у њега и побегли. Не знам да ли је још ко успео побећи. Сад је већ трећа година како лутамо свемиром, а у међувремену сви су помрли, изузев нас двоје. Програмирали смо компјутер да пронађе планету сличну нашој Земљи. Хтели бисмо да на њој обновимо људску расу. Ако је тачно све што сте нам рекли, онда бисте Ви могли да нам помогнете. — У Тодовим очима сину зрачак наде. — Кад бисте нас само усмерили...

Лиза подиже према Јединици поглед, пун молбе, наде и ишчекивања.

— Помозите нам, молим Вас! — прошапта.

Добар савет

Јединица затрепери. Поново се зачу глас бродског компјутера:

— Да, ја могу да Вам помогнем.

Али ја не бих смела да Вам помогнем. Тиме бих пореметила космичку равнотежу. Упркос свему, ја ћу Вам помоћи, јер видим из Ваших мисли и података у компјутеру да заиста желите да обновите своју врсту. Али, у сектору којим сте кренули, не постоји планета какву тражите. Ја ћу вас вратити у први квадрант простора и трећи квадрант времена до Сунчевог система сличног Вашем. Упутићу Вас на планету на којој ћете наћи идеалне услове за живот Ваше расе. Само, бојим се да су Ваше наде, за продужење врсте само пусти снови.

Лиза и Тод се згледаше уплашено.

— Како то мислите? — процеди Тод.

Јединица задрхта, а глас који се зачуо из звучника био је пун саучешћа:

— Не желим да Вам објашњавам, јер бих тиме утицала на историју живота у Космосу. Али, даћу Вам добар савет. На планети на коју ћете доспети постоји раса слична Вашој, али веома примитивна. Утичите на њу и помоћу ње обновите своју.

— Али шта то значи? — повика Лиза.

— Схватићете кад доспете тамо — зачу се одговор из бродског компјутера. — А сад збогом! — Јединица затрепери и ишчезе.

Тод протрља очи и окрете се Лизи.

— Лизо — рече он збуњено — јесам ли ја све ово сањао или...?

— Ко зна? — рече она замишљено. — Можда смо имали халуцинације. Можда је све био само сан. Ко то зна...?

Седели су у тишини и посматрали екран на којем су промицале светлости. Ћутање потраја. Најзад, Лиза не издржа више.

— Тод, не могу више да издржим ово чекање. Шта ми чекамо? То је све била лаж и...

— Смири се, Лизо! — прекиде је Тод нестрпљиво. — Не мисли више о томе. Ми идемо својим путем и стићи ћемо једнога дана. Понашај се као да нисмо ни срели ту Јединицу, понашај се као да је све то био само сан и... — Он застаде, јер се у том тренутку зачу глас бродског компјутера:

— Молимо све путнике да се вежу зато што слећемо.

Лиза и Тод се погледаше.

— Ипак није био сан! — рече Лиза радосно, везујући појас. Тод се такође осмехну срећно.

Осећали су све јачи притисак што је био знак да су ушли у гравитационо поље неке планете. Осетили су неколико лаганих потреса и брод се заустави. Бродски компјутер је објавио:

— Слетање завршено. Дајемо обавештење о планети на којој се налазимо: тле чврсто, густина ваздуха за 0,001 мања него на Земљи, састав ваздуха готово идентичан, флора и фауна веома су слични, радиоактивног зрачења нема. Планета поседује један природни сателит, и налази се у планетарном систему од десет планета које круже око заједничке звезде. Насељена је бићима на веома ниском ступњу цивилизације и са слабо развијеном интелигенцијом. Даље...

На циљу

Тод и Лиза нису даље слушали. Утрчали су у излазну комору без скафандера. Обоје застадоше на вратима као опчињени.

— Најзад Земља! — прошапута Лиза задивљено и сузе јој грунуше на очи.

После три године лутања космосом, поново су стали на чврсто тле. Пред њима се пружала раскошно зелена ливада, а са њене леве стране налазила се густа шума њима непознатог високог дрвећа. Далеко напред, иза једног брежуљка, помаљало се Сунце, на изглед потпуно исто као и оно које су оставили над родном планетом.

Тод избаци степенице и обоје стрчаше низ њих. Бацише се на тле и почеше да га љубе, плачући. Нису могли да поверују да су заиста пронашли планету какву су тражили.

Изненада, Лиза зачу неки шум и подиже главу. Повуче нагло Тода за руку и показа главом иза њих.

— Погледај! — рече уплашено.

Тод се полако окрете и угледа групу четвороногих бића, зараслих у длаку и потпуно голих, како их нетремице посматрају. Били су помало слични људима, али су им црте лица биле сувише оштре, зуби истурени, а тело кратко и несразмерно. Додиривали су повремено главом земљу као да се клањају, а затим би опет гледали у Тода и Лизу. Испуштали су неразумљиве грлене гласове који су подсећали на режање. Изненада, најкрупнији међу њима, вероватно вођа чопора, усправи се на задње ноге и, машући предњим удовима изнад главе, пође према Тоду и Лизи. После неколико корака, паде на земљу и, дотичући је челом, поче да режи. За њим, пође цела група и учини то исто.

— Они нам желе добродошлицу! — узвикну Тод. — Кладио бих се да сам у праву. Они нас поздрављају!

— Можда си у праву. — рече Лиза тихо. — Али, како то да проверимо?

— То је бар лако! — одговори Тод, и одлучно закорачи према чудним бићима.

Сви Мозгови Космоса, од Двојке до Деветке, преливајући се у разним бојама, лебдели су око Јединице и примали мисли које им је она упућивала:

— Тако су Тод и Лиза најзад пронашли своју планету. Нисам хтела да им одмах саопштим да су исувише озрачени да би могли добити потомке — говорила је Јединица, бљескајући сребрнасто. — Али, они су то убрзо схватили и сами. Пошто су обоје лекари и изврсни хирурзи, почели су да експериментишу с бићима која су затекли на планети. Радили су неуморно. Вршили су операције мозга, кичмене мождине, кичме и других виталних органа. Успели су да неколико тих бића готово претворе у људе. Научили су их да ходају, помало говоре, да се служе рукама. Једном, далеко у будућности, та бића ће достићи онај ступањ интелигенције и цивилизованости који данас поседују Тод и Лиза. Покориће планету себи. Раскрчиће шуме и мочваре. Преградиће реке, изградиће путеве, освојиће небо над планетом. Живеће у градовима и размишљаће о свом пореклу, јер се Тода и Лизе нико више неће сећати. Нико чак неће ни знати да су постојали нити одакле су дошли. Месец, природни сателит, освојиће помоћу васионских летелица. Ратоваће и уништаваће се међусобно. Изазиваће атомске и разне друге експлозије, које ће после извесног времена избацити планету из природне равнотеже. Као и њена претходница, Тодова и Лизина Земља, и ова ће планета скренути са своје путање и ... — Јединица невесело задрхта. — Та људска раса није нимало оригинална, зар не?

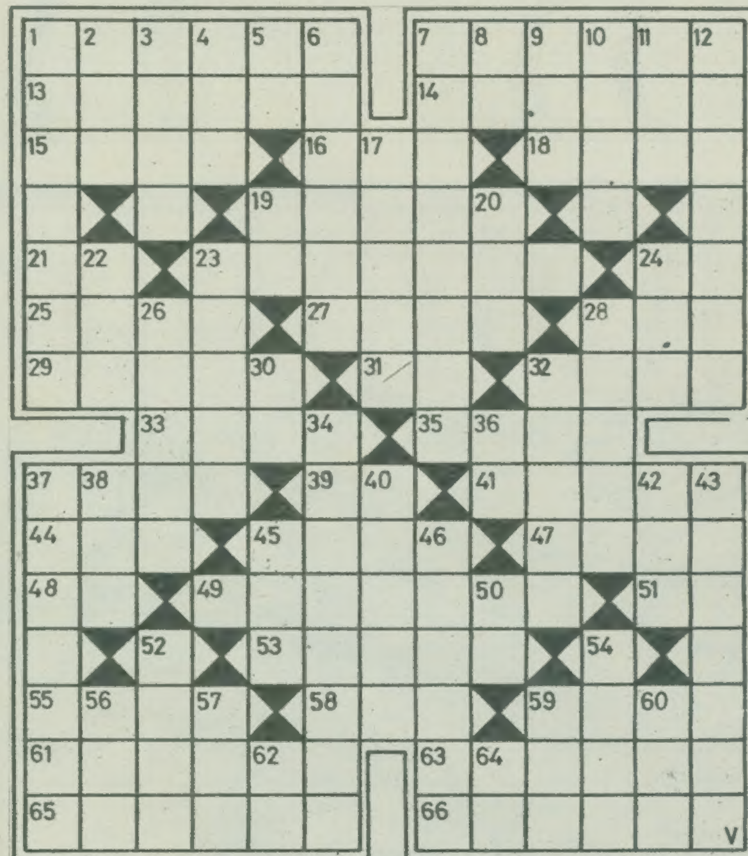
укрштене речи

ВОДОРАВНО:

1) Бујад, навала, 7) писмоноша, 13) говорник, 14) део радио и тв апарата (мн.), 15) аустријски композитор (Франц), 16) англосаксонска мера за површину, 18) хемијски елемент, 19) католички свештеници, 21) нумера (скр.), 23) врста инсекта, 24) ауто-ознака за Призрен, 25) тор, 27) муслиманско женско име, 28) топот, 29) незгода, 31) једна нота, 32) карика, 33) универзитетски град у Енглеској, 35) везник у зависним реченицама, 37) редни број, 39) спев, 41) холандски фудбалер (Јохан), 44) Албанска новинска агенција (скр.), 45) заобљења, 47) птица грабљивица, 48) иницијали нашег позоришног глумца („Чеговић"), 49) мушки певачки глас, 51) ознака на аутомобилима из Крања, 53) упутство, мишљење, 55) муслиманско мушко име, 58) скандинавска ваздухопловна компанија, 59) прилог за место, 61) тропско дрво, 63) један четвороугао, 65) похрањени списи и акти, 66) мудра реченица, сентенција.

УСПРАВНО:

1) Вишечлани математички израз, 2) мера за површину (мн.), 3) име девојке Боре Станковића, његова велика инспирација, 4) скраћеница једног нашег ТВ центра, 5) два вокала, 6) северноамерички ловац, 7) наш фудбалски клуб, 8) лична заменица, 9) упитна речца, 10) поставка, тврдња, 11) чешка афирмација, 12) хемијска посуда, 17) ров, 19) самогласник и сугласник, 20) народно мушко име, 22) и један и други, 23) мушко име, 24) плочица за хокеј, 26) маслина, 28) врста гуштера у Далмацији (арх.), 30) слово грчке азбуке, 32) град у САД, 34) једна од САД, 36) седмо и дванаесто слово ћирилице, 37) врста поврћа, 38) једна наша продукција грамофонских плоча, 40) река у Босни, 42) говече са Тибета, 43) Тајван, 45) бивша терористичка организација у Алжиру, 46) признања, сведочанства, 50) два сугласника, 52) хлеб, 54) део ноге код неких животиња, 56) лука на Јадрану, 57) орган чула вида, 59) пустиња у Индији, 60) мекан, 62) пети вокал и сугласник, 64) Радио-Загреб (скр.).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Б, м, ц, ТОТО, ости, елегантан, килограми, светионик, стега, лш, рр, мно, а, ахат, зрак, памтивек, Лори, зелен, кд, трс, не, три, рата, п, и, Суданка, ФЕРНАНДЕЛ.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА", Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА" Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" Живорад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредници: Кринка Виторовић, телефон 324-191/525, Нурцихана Ђозић, телефон 324-483. Технички уредник Владимир Горбунов, телефон 326-620. Секретаријат: телефон 324-191/523, Претплата за нашу земљу: тромесечна 66,00 дин, полугодишња 132,00 дин, годишња 264,00 дин. Претплата за иностранство: тромесечна 132.00 дин, полугодишња 264,00 дин, годишња 528,00 дин. Претплата се врши на жиро-рачун 60801-603-16915 уз обавезну назнаку НИП „ПОЛИТИКА", ООУР „Политикин забавник". Годишња претплата у страној валути: Долар 29, ДМ 68, Ффр 143, СФрс 73, Шкр 125. Уплате из иностранства примају се на девизни рачун НИП „Политика" код Инвест Банке — Београд на рачун 60811-620-63-257300-00054 са обавезном назнаком за „Политикин забавник". Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез.

ПРИПРАВНИК ПЕЦА

ИЗУМЕО САМ СТРАШНУ СТВАР!
СТВАРНО, ПЕЦО!

ЈЕ Л' КОРИСНА?
КАКО ДА НЕ! ЗНАШ И САМ КОЛИКО ЈЕ ПОНЕКАД ТЕШКО ЗАКУЦАТИ ЕКСЕР...

?
ТОМЕ ЈЕ ДОШАО КРАЈ... ЗАХВАЉУЈУЋИ МОМ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЧЕКИЋУ!

НЕМА ШТА! ЖИВИМО У ВЕКУ ПРОГРЕСА!
ВРРР ДУМ ДУМ

РЕЦИ МИ САМО... А КАКО ТАЈ ЧЕКИЋ ПРИЧВРСТИШ ЗА ЗИД?
ПРОСТО! ПОМОЋУ ДВА ЕКСЕРА!

ТО САМ И МИСЛИО!

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

ЖЕЛИМ ДА БУДЕМ...

СТУДИРАЊЕ АРАПСКОГ ЈЕЗИКА

Да ли у нашој земљи постоји факултет на којем може да се учи арапски језик и да ли код нас уопште постоје уџбеници арапског језика?

Елфриде Тупаков,
Саве Ковачевића 26,
Ада

Најближе место где можеш учити арапски језик је Филолошки факултет у Београду, Студентски трг 3. Једна од група на одсеку за оријенталистику је и Група за арапски језик и књижевност где се предају: арапски језик са лекторским вежбањима, арапска књижевност, арапска метрика, страни

језик, основи науке о друштву и основи народне одбране СФРЈ. Постоје, наравно, и сви потребни уџбеници за учење језика. Сем у Београду, арапски можеш, на пример, студирати на универзитету у Приштини, као и на Филозофском факултету у Сарајеву, и то као главни или помоћни предмет.

ЧУВАР ШУМЕ

Завршио сам средњу школу металске струке али бих желео да похађам или ванредно полажем испите на некој шумарској школи пошто желим да постанем лугар. Интересује ме такође у ком месту могу да се запослим као чувар шуме.

Милан Драгутин,
Жабаљ
Чурушка 47

У Краљеву постоји школа за КВ раднике у шумарству, једна од малобројних школа те врсте код нас. На једном од одсека изучавају се

предмети потребни за звање лугара, о чему можеш да се обавестиш у школи. Пошто си ти већ завршио средњу школу, потребно је, вероватно, да полажеш само неке допунске испите, или да извесно време похађаш наставу. А где ћеш се запослити као лугар, сазнаћеш пратећи конкурсе у штампи. Међутим, можеш да се распиташ и у неком шумском газдинству.

ГДЕ ЈЕ ВИША МЕДИЦИНСКА

Желела бих наставити школовање на Вишој медицинској школи у Београду, и то ванредно, па те молим да објавиш адресу те школе.

Ирена Келемен,
Славонски Брод

Виша медицинска школа у Београду налази се у Улици Панте Срећковића 2.

ЛИЦА СА ЕКРАНА

Желим да будем ТВ спикер, али не знам коју школу треба да завршим и колико година траје школовање.

Виљана Глогинић,
Дрежник, Равни

Истим послом желела би да се бави и **Хелена Никић** из Загреба, па ево одговора и за њу. Телевизијски центри објављују повреме-

но аудицију за пријем нових кадрова потребних за најаву програма. За тај посао потребно је да имате, најмање, завршену средњу школу и способност иступања пред камером и микрофоном. У Телевизији Београд сазнали смо да је то врло потребан кадар и да се на аудицију сваки пут, а то је два до три пута годишње, пријављује преко стотинак девојака, мушкараца знатно мање. Међутим, после проверавања способности тај број се невероватно смањи!

ДО МАНЕКЕНСКЕ ПИСТЕ

Имам шеснаест година и желим постати манекенка. Много би ми помогао ако објавиш адресу школе или течаја за манекене у Загребу, јер ја не знам коме да се обратим.

Мирјана Живчић,
Загреб

Саветујемо ти да се обратиш Удружењу манекена Хрватске у Загребу, у Улици Социјалистичке револуције 68, или Деренчинова 25. Тамо ћеш сазнати када и где се одржавају курсеви за манекене.

Манекенке желе да буду и наше читатељке **Сања** из Шапца и **Светлана** из Бачког Моностора. Пошто нисмо сигурни да се у њиховим

местима организују курсеви ове врсте, а познато нам је да многе девојке из унутрашњости долазе због тога у Београд, како нам рекоше и у Удружењу манекена Београда, оне ће моћи да се обрате Народном универзитету „Божидар Аџија", или Центру за савремено одевање, Трг Маркса и Енгелса 9. Сваке године они организују курсеве за манекене који трају 2—3 месеца. После завршеног курса добија се диплома са којом, уз две фотографије, може да се поднесе молба за аудицију у Удружењу манекена Београда, Француска 5.

ДРУШТВА АСТРОНОМА

Желела бих да ме упутите на неко астрономско друштво у које бих могла да се учланим.

Вера Јовановић,
Врање

Астрономска друштва постоје у Загребу, Нишу, Сплиту, Скопљу... Нека од њих издају редовно своје часописе на које можеш да се претплатиш, а и да се учланиш у неко од тих друштава. На пример, звездарница „Загреб", Опатичка 22, издаје часопис „Човјек и свемир", Астрономско друштво „Руђер Бошковић", Београд, Калемегдан, Дизданева кула, издаје часопис „Васи-

она", а сем тога ради са члановима друштва, наравно и са оним из унутрашњости који могу да посете друштво четвртком и суботом после подне. Учлањење се плаћа 32 динара, а писмом можеш да се обратиш друштву за све што те интересује.

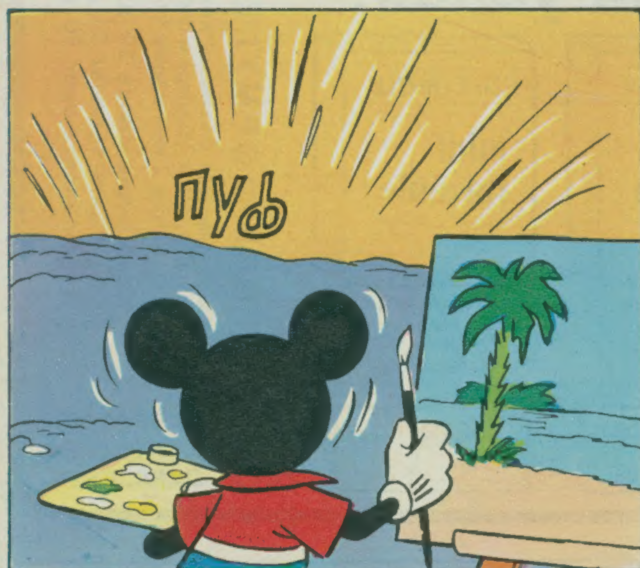

WALT DISNEY
МИКИ

ПУСТИЊСКА ФАТАМОРГАНА

КЛИК

2-5

ПУФ

Distributed by King Features Syndicate.

Copyright © 1978
Walt Disney Productions
World Rights Reserved